

Názory učitelů mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy

Marie Ovčáčiková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Marie Ovčáčková**
Osobní číslo: **H170454**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Názory učitelů mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zabývající se spoluprací mateřské školy a rodiny.
Vymezení teoretických východisek o školní připravenosti dítěte na vstup do základní školy z hlediska učitelů mateřských škol.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učiteli mateřských škol.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a formulace doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Bednářová, J., & Šmardová, V. (2010). *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer Press.
Docket, S., Griebel, W., & Perry, B. (2017). *Families and transition to school*. Cham: Springer.
Kutálková, D. (2014). *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Praha: Grada Publishing.
Otevřelová, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál.
Říčan, P. (2013). *S dětmi chytře a moudře: Psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Beáta Deutscherová, MBA**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 4. října 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ...1.4.2020..

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko – empirický charakter. Teoretická část sumarizuje poznatky o školní zralosti a školní připravenosti, současné rodině s dítětem předškolního věku a vstupu dítěte do základní školy. V praktické části jsou rozebrány výsledky kvalitativně orientovaného výzkumu, jehož data byla získána prostřednictvím pěti polostrukturovaných interview s učitelkami mateřských škol. Analýzou a zpracováním těchto dat byly stanoveny kategorie a subkategorie, které objasňují názory učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy. Z výsledků vyplývá, že na rodiče je pohlíženo jako na osobnost, která má v rámci přípravy svého dítěte na vstup do základní školy nezastupitelnou roli. Tato role je však ovlivněna zájmem rodiče o dítě, jeho předchozími zkušenostmi, finanční situací v rodině a v určitých situacích i vzděláním rodičů.

Klíčová slova: školní zralost, školní připravenost, dítě předškolního věku, učitel mateřské školy, vstup dítěte do základní školy

ABSTRACT

The bachelor thesis has a theoretical - empirical character. The theoretical part summarizes the knowledge about school maturity and school readiness, the current family with a child of preschool age and the child's entry into primary school. The practical part discusses the results of qualitatively oriented research, whose data were obtained through five semi - structured interviews with kindergarten teachers. By analyzing and processing these data, categories and subcategories were determined, which clarify the views of kindergarten teachers on the role of parents in preparing a child to enter primary school. The results show that parents are seen as a personality who has an irreplaceable role in preparing their child to enter primary school. However, this role is influenced by the parent's interest in the child, his previous experience, the financial situation in the family and, in certain situations, the parents' education.

Keywords: school maturity, school readiness, preschool child, kindergarten teacher, the child's entry into primary school

Ráda bych poděkovala především paní Mgr. Beátě Deutscherové, MBA. za vedení mé bakalářské práce, za všechny cenné rady, za velkou ochotu a trpělivost při konzultacích a za všechnen čas, který mi byla ochotná věnovat.

Děkuji také všem učitelkám mateřských škol, díky kterým jsem mohla realizovat výzkum v rámci mé bakalářské práce.

Velké poděkování patří mému příteli, rodině a nejbližším za podporu a důvěru, kterou do mě vložili. Speciální poděkování náleží Kateřině Krčmové a Tereze Mrlíkové, kterým děkuji nejen za pomoc při tvorbě bakalářské práce, ale i za jejich přátelství a společně strávený čas během celého studia na vysoké škole.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.1 OBLASTI ŠKOLNÍ ZRALOSTI A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI	13
1.1.1 Tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav.....	14
1.1.2 Úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí.....	15
1.1.3 Úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky).....	15
1.1.4 Úroveň znalosti osobnosti (emocionálně – sociální)	17
1.2 ŠKOLNÍ NEZRALOST A NEPŘIPRAVENOST	17
2 SOUČASNÁ RODINA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	19
2.1 RODIČE DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	20
3 VSTUP DÍTĚTE DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	22
3.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA	24
3.1.1 Učitel mateřské školy	24
3.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA.....	26
3.3 ZÁPIS DÍTĚTE DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	27
3.3.1 Odklad povinné školní docházky	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMY	31
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
4.2 ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMNÝCH DAT	32
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK A JEHO CHARAKTERISTIKA	32
5 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ	35
5.1 RODIČ OČIMA UČITELKY MŠ	35
5.1.1 Rodič jako osobnost	35
5.1.2 Nezastupitelná role rodičů.....	37
5.1.3 Zvídavý rodič	39
5.1.4 Nezodpovědný rodič	41
5.1.5 Zkušený rodič.....	43
5.1.6 Socioekonomicky zatížený rodič	44
5.1.7 Rodič jako vzor	44
5.2 ZMĚNA NEJEN PRO DÍTĚ.....	47
5.2.1 Příprava na změnu.....	48
5.2.2 První třída na nečisto.....	50
5.2.3 Velký krok v životě dítěte	52
5.3 UČITELKA A JEJÍ ROLE	54

5.3.1	Učitelka v roli jedinečné osobnosti	54
5.3.2	Učitelka v roli rádce	57
5.4	INFORMOVANÝ RODIČ, CHÁPAJÍCÍ RODIČ	59
5.4.1	Všeho s mírou a ve správný čas	59
5.4.2	Prostředky pro předávání informací	61
5.4.3	Naše dokumenty jsou vám otevřeny	63
6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	65
7	DOPORUČENÍ PRO PRAXI MATEŘSKÝCH ŠKOL	67
	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

Vstup dítěte do základní školy pro něj představuje velký mezník v životě, který je spojen s přijmutí nových sociálních rolí a se spoustou změn a to nejen pro dítě, ale i pro jeho rodiče. Právě rodiče by si měli v tomto důležitém období uvědomit, jak jsou pro dítě důležití. Přestože se dítě na vstup do základní školy cíleně připravuje v mateřské škole, rodiče mají na přípravu dítěte na vstup do základní školy také určitý podíl. Vždyť rodiče jsou ti, s kterými dítě tráví většinu času již od narození. Jsou to první lidé, které dítě vidí a od kterých se může učit. Avšak do jaké míry mohou rodiče ovlivnit přípravu dítěte na vstup do základní školy? Na toto téma by měli odpovědět odborníci, kterými jsou v tomto případě učitelé mateřských škol¹, jež s dětmi pracují každý den, mají potřebné teoretické znalosti, ale i dostatek praktických zkušeností.

Práce je rozdělena na dvě části a to na část teoretickou a na část praktickou. Teoretická část, která má za cíl sumarizovat poznatky o školní zralosti a školní připravenosti, je rozdělena na tři kapitoly. První z nich popisuje školní zralost a školní připravenost, jejich oblasti a také školní nezralost a nepřipravenost. Druhá část se věnuje současné rodině a dítěti předškolního věku. Poslední kapitola teoretické části se zabývá vstupem dítěte do základní školy. V této kapitole je popsána mateřská škola, základní škola a zápis dítěte do základní školy.

V praktické části je osvětlen celý výzkum, pro který byl vzhledem k danému tématu vybrán kvalitativní výzkumný design. Cílem praktické části je popsat názory učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy pomocí polostrukturovaného interview. Jsou zde stanoveny také dílčí výzkumné cíle a hlavní a dílčí výzkumné otázky. Následně je popsáno zpracování výzkumných dat, výzkumný vzorek a jeho charakteristika. V závěru praktické části jsou shrnuty výsledky výzkumného šetření. Dále jsou nastíněna doporučení pro praxi, která jsou orientována na rodiče dítěte předškolního věku, ale mohou být nápomocná i učitelkám mateřských škol.

¹ V teoretické části bakalářské práce je používáno obecné označení učitel mateřské školy. Vzhledem k tomu, že je tato profese genderově nevyvážená a výzkumu se účastnily pouze ženy, v praktické části používám označení učitelka mateřské školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

V období, kdy by mělo dítě přestoupit z mateřské školy do základní školy, je podstatné zjistit, zda je opravdu na takové úrovni, na jaké by mělo být, aby tato změna pro něj nebyla velký šok, ale aby ji vnímalo pozitivně. Takové dítě musí dosáhnout školní zralosti a školní připravenosti, o kterých pojednává tato kapitola.

Období, kdy dítě přechází z předškolního věku do mladšího školního věku, se často vyjadřuje dosažením **školní zralosti**, která z biologického hlediska vyjadřuje určitý stupeň zralosti centrální nervové soustavy, jež je podmínkou pro způsob učení, který je vyžadován ve škole. V historii byly sledovány i tělesné předpoklady pro školní docházku, při čemž se zjišťovala filipínská míra, tedy to, zda je dítě schopné dosáhnout pravou rukou přes hlavu na lalůček levého ucha. Dnes se však školní zralost zjišťuje komplexem testových metod. Nejčastěji je tomu tak v pedagogicko – psychologických poradnách. Školní zralostí můžeme rozumět to, „že dítě došlo, pro školní nároky v rovině biologické, sociální a psychické.“ (Šporclová & Šulová, 2014, s. 88)

Podle Bedrářové a Šmardové (2011) můžeme **školní zralost** popsat jako dosažení takového stupně vývoje, při kterém dítě nabývá schopnosti účastnit se výchovně – vzdělávacího procesu bez větších potíží. V nejlepším případě pak k němu přistupovat s radostí.

Nádvořníková (2017) však uvádí, že pojem **školní zralost** není zcela přesný. Může v nás evokovat představu, že je dítě schopné do školního věku „dozrát“ automaticky, takže není potřebné ho na vstup do základní školy nijak připravovat. Pravda je ale taková, že biologické zrání dítěte je potřeba doplnit o vhodné rozvíjející podněty, jež jsou mu poskytovány za strany mateřské školy, ale hlavně ze strany rodiny. Zrání dítěte, které je myšleno jako dozrávání důležitých funkcí vyšší nervové soustavy, je v tomto případě důležitou, avšak ne jedinou podmínkou pro školní úspěch, proto bychom měli používat spíše pojem **školní připravenost**.

Gillernová a Mertin (2010) uvádějí, že se v průběhu posledních 20 – 25 let mění pohled na pojetí školní zralosti, který souvisí s odklonem od medicínského přístupu jak v pedagogice, tak v psychologii. Biologické předpoklady mají totiž jen částečný vliv na vzdělávání, a pokud zvolíme vhodný pedagogický a psychologický přístup, můžeme úspěšně vzdělávat i děti se somatickými problémy. V takovém případě musí dojít k vhodnému upravení obsahu, formy a podmínek vzdělávání.

Oba dva pojmy, tedy **školní zralost** a **školní připravenost**, vyjadřují stav kvality vývoje dítěte, při němž by dítě mělo zvládnout požadavky pojící se se vzděláváním na základní škole. Společného mají také to, že působením vnějších vlivů, kterými jsou kvalita prostředí a péče, je lze ovlivnit. Vliv na ně mají ale i vnitřní dispozice, které ovlivňují úroveň dokončení vývojové etapy vázající se k šestému roku života. Proto jsou kvůli těmto společným znakům často zaměňovány. (Kořátková, 2014)

Školní připravenost v sobě zahrnuje takové kompetence, které jsou získávány a rozvíjeny učením a sociální zkušeností. Patří sem tedy oblast kognitivní, emocionálně – sociální, pracovní a somatická. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Podle Kořátkové (2014) **školní připraveností** rozumíme takovou způsobilost a stav rozvoje obecných i praktických vědomostí, dovedností a návyků umožňující, aby dítě pokračovalo prostřednictvím školního vzdělávání ve svém vývoji. (Kořátková, 2014)

Zatím co **školní zralost** je do velké míry závislá na genetické vybavenosti daného dítěte a zásah rodičů nebo jiných dospělých ji zásadně neovlivní, oproti tomu **školní připravenost**, kterou rozumíme souhrn kompetencí, jimi ovlivněna je. Záměrným působením dospělých, kterými mohou být rodiče, nebo učitelé v mateřské škole si tyto kompetence dítě může osvojit a naučit se je. Školní zralost diagnostikují psychologové, avšak hodnocení školní zralosti je úkol učitelů mateřských škol, kteří tak činí v rámci diagnostické činnosti. Při zápisu dítěte do základní školy ji orientačně zjišťují i učitelé základních škol. Pokud je podezření na to, že je dítě ve svém vývoji opožděné, a tedy nezralé na vstup do základní školy, rodičům se doporučí návštěva pedagogicko – psychologické poradny. (Průcha & et al., 2016)

1.1 Oblasti školní zralosti a školní připravenosti

Školní zralost a školní připravenost se do jisté míry prolíná a má některé společné znaky. Zároveň jsou mezi nimi však rozdíly. Při samotném posuzování školní zralosti a školní připravenosti se pohlíží na oblasti, které jsou důležité k tomu, aby dítě zvládalo nároky základní školy. Tyto oblasti školní zralosti a připravenosti by u dítěte měly být dobře rozvinuty. V této situaci pak můžeme říci, že je dítě připravené na vstup do základní školy. Podle Otevřelové (2016) je potřeba myslet na to, že každé dítě je individuální, jiné. Proto každé dítě potřebuje jiný časový prostor pro zvládnutí vývojových úkolů, protože jednotlivé oblasti mohou vyzávat v určitém časovém rozmezí. U každé z těchto oblastí se při jejich rozvoji musí postupovat od jednodušších úkolů ke složitějším. Úroveň obtížnosti takových úkolů by měl být stanovena na základě možností dítěte. Vhodné je dávat dítěti

takové úkoly, při nichž, jestliže se mu daří, pocítuje úspěch, který ho dále motivuje. Postupně je pak možné náročnost úkolů zvyšovat. Hlavní je ve všech sledovaných oblastech, aby se našla taková náročnost, která je vhodná pro dané dítě.

Před tím, než dítě zahájí školní docházku na základní škole, je důležité udělat takový preventivní krok, který spočívá v tom, že se zajistí jeho školní připravenost a také školní zralost. (Knotová, 2014)

Bednářová a Šmardová (2011) rozdělují 4 oblasti, které jsou důležité pro posuzování školní zralosti. Jsou jimi:

- tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav
- úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí
- úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky)
- úroveň znalosti osobnosti (emocionálně – sociální).

Při posuzování školní zralosti a připravenosti je tedy potřeba pohlížet na všechny tyto oblasti, které jsou zásadní. Dítě, které nastupuje do základní školy, by mělo být úspěšné ve všech z nich. Tyto oblasti jsou dále rozebrány v následujících podkapitolách.

1.1.1 Tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav

Pro posouzení tělesného vývoje před nástupem do základní školy má stěžejní pohled na tuto věc dětský lékař, který je odborník a zná psychomotorický vývoj dítěte od jeho narození a stejně tak jako zná i zdravotní stav dítěte. Zároveň je jedním z odborníků, jež se případně, pokud o tom rodiče uvažují, vyjádří k odkladu školní docházky. (Otevřelová, 2016)

Tělesný vývoj dítěte jen těžko ovlivníme. Tyto předpoklady má dítě geneticky dané. Pokud je dítě drobnější, stejně jako byli jeho rodiče, ale v ostatních oblastech nejsou žádné problémy, neznamená to, že by takové dítě nebylo na vstup do základní školy připravené. Stejně tak se ale můžeme setkat s dětmi, které jsou na svůj věk až příliš tělesně vyspělé. V takových případech by dítě mohlo evokovat názor okolí, že už je velké a je tedy na místě, aby nastoupilo do 1. třídy. V jiné oblasti však může mít značné problémy, pro které by bylo vhodné zvážit odklad školní docházky na základní škole.

Význam, který mají faktory ovlivňující raný vývoj dítěte, se někdy mohou podceňovat, avšak často dochází k jejich přeceňování. Stejně tak tomu je u některých somatických vad nebo chronických onemocnění. Váhu a výšku, tedy tělesnou vyspělost, je třeba brát v úvahu, ale nemůžou být hlavním ukazatelem zralosti. Dítě, které je drobnější, se snadněji

unaví a je méně odolné proti psychofyzické zátěži. U dětí s výraznými rizikovými faktory v průběhu gravidity, při porodu nebo po něm, by se mělo zahájení školní docházky pečlivě zvažovat. U předčasně narozených dětí, které mají nízkou porodní hmotnost, mohou mít problémy ve vývoji motoriky a řeči. Ani důsledky smyslových a tělesných vad a chronických onemocnění v souvislosti s psychickým stavem a vývojem dítěte by se neměly podceňovat. Problémem je i častá nemocnost. Pokud dítě onemocní na začátku školního roku, ztrácí tím možnost se plynule a zvolna adaptovat na nové prostředí a navazovat nové vztahy. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Je důležité rozvíjet hrubou motoriku, která je základním předpokladem pro rozvoj jemné motoriky. Ta souvisí s dovednostmi, které jsou spojeny se psaním. (Nádvorníková, 2017)

1.1.2 Úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí

Rozumové schopnosti a rovnoměrnost vývoje v jednotlivých oblastech je významná pro zvládnutí trivia na základní škole, tedy pro čtení, psaní a počítání. Zvýšená péče by měla být věnována těm dětem, u kterých jejich kognitivní schopnosti vyžívají pomaleji celkově nebo zaostávají ve vývoji výrazným způsobem. U takových dětí je obvykle doporučen odklad školní docházky. Mezi kognitivní předpoklady patří podle Bednářové a Šmardové (2011) tyto schopnosti:

- vizuomotorika, grafomotorika
- řeč
- sluchové vnímání
- zrakové vnímání
- vnímání prostoru
- vnímání času
- základní matematické představy.

Každé z těchto schopností je potřeba věnovat pozornost, protože jakákoliv z nich může po nástupu do základní školy značně ovlivnit úspěšnost dítěte při plnění požadavků, které se pojí se základní školou.

1.1.3 Úroveň práce schopnosti (pracovní předpoklady, návyky)

Pro plné využívání mentálních předpokladů dílčích schopností a dovedností při výuce, je potřeba, aby mělo dítě zájem o učení a chuť poznávat. Dítěti by také neměla chybět schopnost záměrné koncentrace pozornosti na danou činnost. U dítěte, které se dlouhou

dobu soustředí na hru, může docházet při záměrné koncentraci pozornosti k rychlé únavě a přestává mít zájem. Při hře si totiž dítě vybralo činnost samo a rozhodlo se tak spontánně kvůli zaujetí na určitý podnět. V tomto případě se jedná o bezděčnou pozornost na činnost, ne však o záměrnou koncentraci pozornosti. Udržet pozornost při hře ale také nemusí být snadné pro všechny děti. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Zatímco v předškolním věku je pozornost krátkodobá a bezděčná, ve školním věku by ji však dítě mělo více ovlivnit svojí vůlí. Při výuce by mělo vybírat takové podněty, které jsou pro ni důležité. (Nádvořníková, 2017)

Často může dělat problém soustředit se i dospělým, natož dětem. Přestože jsou v mateřské škole chvíle, ve kterých je potřeba, aby se dítě soustředilo, a je k tomu vedeno při různých společných činnostech s učitelem mateřské školy, přece jen to jsou v porovnání s vyučovací hodinou na základní škole jen krátké časové úseky. Pokud je dítě soustředěné, vnímá daleko více podnětů ze svého okolí a má tak vyšší šanci na úspěch ve škole. Tato soustředěnost se však také dá trénovat a procvičovat. Svůj podíl by na tom měli mít i rodiče, kteří by s dítětem měli realizovat takové činnosti, při kterých se bez určité míry soustředění neobejdeme.

I určitá míra samostatnosti je předpokladem pro začínajícího školáka. Práceschopnost je ovlivněna hlavně vyzrálostí centrální nervové soustavy. Vliv na ni má ale i zralost osobnosti a jak bylo dítě vychovááno. Učit dítě k respektu k pravidlům, vést ho k určitým povinnostem a podporovat jeho samostatnost je velmi důležité. (Bednářová & Šmardová, 2011)

V mateřské škole jsou pravidla jasně nastavena a učitelé mateřských škol by měli dbát na to, aby je děti striktně dodržovaly, kvůli dobrému fungování celkového chodu v mateřské škole. V rodinném prostředí však může být situace jiná. Možná i kvůli menšímu počtu dětí není potřeba, aby byla pravidla tak přísná, jako v MŠ. Pokud si dítě v mateřské škole po sobě např. neuklidí hračky, následuje konfrontace mezi ním a učitelem. Avšak pokud stejnou věc udělá dítě doma, může být takové jednání přehlédnuto. Rodiče by však určitě jednali jinak, pokud by tuto věc neudělalo pouze jedno dítě, ale třeba 20 nebo více, jako jich je v MŠ. Přesto by ale rodiče měli myslet na to, že jsou pravidla důležitá a každý by se jimi měl řídit, stejně jako by se měl postavit čelem ke svým povinnostem. V tomto případě by měli jít rodiče příkladem a dávat dítěti najevo, že i oni sami se musí řídit určitými pravidly a plnit své povinnosti, které se v průběhu života mění.

1.1.4 Úroveň znalosti osobnosti (emocionálně – sociální)

Sociální zralost můžeme definovat jako „*schopnost člověka zapojit se do běžného chodu společnosti a fungovat v ní na základě jejích pravidel a norem*“. S tím souvisí přijetí sociálních rolí. Ty jsou získávány na základě socializace a vytváří se postupně v důsledku podnětů rodičů ale i učitelů, kamarádů a v důsledku dalších vlivů. Nová role školáka pro dítě znamená větší sociální prestiž. Současně je to ale i role zátěžová, která vyžaduje větší nasazení a očekávání větší vyspělosti a samostatnosti. (Nádvorníková, 2017, s. 19)

Rodiče a ostatní blízcí lidé by měli novou sociální roli dítěte považovat za pozitivní krok v jeho životě a měli by mu to dávat dostatečně najevo. V jeho snažení by ho měli podporovat a motivovat k dobrým výsledkům. Děti ale nejsou jediní, komu se v této situaci mění sociální role. Ke změně dochází také u jejich rodičů, kteří přestávají být rodiči dítěte předškolního věku a začínají být rodiči dítěte školního věku, setkávají se s jinými učiteli, s kterými mohou mít vztah na jiné úrovni než v mateřské škole, kde s učiteli setkávali prakticky každý den.

Po nastoupení na základní školu jsou na děti kladeny velké nároky na vyzrálou osobnost. Je očekáváno, že dítě bude dostatečně emocionálně stabilní, své emoce bude zvládat přiměřeně věku, bude odolné proti frustraci. Stejně jako emocionální vyzrálou je podstatná i sociální vyspělost a adaptabilita. Abychom rozvíjeli sociální dovednosti dítěte, poskytujeme mu příležitosti pro setkávání s jinými dětmi a podporujeme kamarádské vztahy. Snažíme se vést dítě tak, aby se na danou situaci dokázalo podívat očima druhého. To, jak dítě uspěje mimo svoji rodinu, závisí na tom, jestli je dostatečně samostatné a zda má rozvinutou sebedůvěru. Základy pro tyto dovednosti jsou však položeny mnohem dříve, než přímo před vstupem dítěte na základní školu. (Bednářová & Šmardová, 2011)

V některých situacích je pozdě připravovat se na danou životní událost těsně před jejím příchodem. Přejít dítěte z mateřské do základní školy není závislý pouze na jeho aktivní přípravě těsně před zápisem do základní školy, ale je ovlivněn celým dosavadním přístupem k dítěti.

1.2 Školní nezralost a nepřipravenost

Každé dítě je osobnost a každé se vyvíjí jinak. V období, ve kterém by mělo dítě přejít z mateřské školy do základní školy, proto může nastat i taková situace, že na takovou změnu ještě není dostatečně zralé a připravené, což může být způsobeno různými vlivy,

kterými mohou být na příklad jeho genetické předpoklady nebo prostředí, ve kterém vyrůstá.

Jestliže je vývoj dítěte v nějaké oblasti zpomalen nebo není schopné zahájit školní docházku, mluvíme o **školní nepřipravenosti** nebo **školní nezralosti**. Nádvorníková (2017) uvádí, že se tak děje, pokud:

- je kulturní stav rodiny a její sociální situace rozdílná
- se jedná o nezralost v pravém slova smyslu – proces zrání je zpomalen či dočasně zastaven
- se jedná o nezpůsobnost, která není pouze dočasná, např.: psychické postižení

Kolláriková a Pupala (2010) pojednávají o variantách neuspokojivé školní připravenosti. Podle nich jsou na vstup do základní školy nepřipraveny ty děti, které:

- jsou výrazně retardované a jejich psychická struktura osobnosti je výrazně zaostalá pod normou, což zapříčiňuje poškození centrální nervové soustavy
- mají mírně podprůměrně rozvinuté dispozice, mají pomalé tempo dozrání a patrně nižší stupeň rozvoje
- je klasicky nezralé, což znamená, že neprošlo kvalitativní vývojovou změnou funkčních a morfologických charakteristik významných pro základní školu, bývají to děti, které jsou narozené mezi červnem a srpem
- mají nerovnoměrně vyvinuty jednotlivé psychické funkce a mají nevyrovnaný profil dispozic, jež se můžou týkat všech složek osobnosti.

Pokud dítě není tělesně a duševně vyspělé pro zvládnutí nástupu na základní školu, je tedy **nezralé** nebo **nepřipravené**. To může být příčinou odkladu povinné školní docházky o jeden rok, o který může požádat zákonný zástupce dítěte a to písemně řediteli základní školy. (Jucovičová & Žáčková, 2015)

2 SOUČASNÁ RODINA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Pro mnoho z nás je rodina běžnou součástí života. S rodinou trávíme nebo jsme alespoň v dětství trávili spoustu času, který se nám vryl do paměti a v mnoha směrech nás ovlivnil možná daleko více, než si někdy dokážeme připustit. Pro někoho představuje rodina skupinu nejbližších lidí, s kterými se běžně vidá, kterým se může s čímkoliv svěřit, kteří ho kdykoliv vyslechnou a poradí mu v situacích, kdy si neví rady. Avšak jiný nemusí mít tak dobré rodinné vztahy a s rodinou se téměř nevidají nebo se ji dokonce mohou snažit vytěsnit ze svého života. V obou případech je však potřeba myslet na to, že rodinu máme jen jednu. Rodina se nedá koupit, ani ji nikde nemůžeme najít. Je s námi spojena od začátku do konce našeho života, a jestliže ji vlivem určitých okolností ztratíme, těžko najdeme jinou. Proto bychom si jí měli vážit a uvědomit si, že je pro nás jedinečná a nenahraditelná.

Rodinu můžeme pokládat za nenahraditelnou instituci. Pro dítě je to první prostředí, s nímž se setkává. Díky prvotním sociálním zkušenostem se utváří základ pro formování jeho osobnosti. Rodina představuje určitou společnost a její kulturu, ale i přes to je každá jiná. (Opravilová, 2016)

Každý člověk ví, co pojem rodina znamená, má s ní osobní zkušenosti a různým způsobem ovlivnila jeho život. Rodina se z velké míry zasloužila o to, jací dnes jsme. Sociologie chápe rodinu jako společenskou skupinu, ekonomickou a sociální buňku společnosti, která plní určité funkce. Z pohledu psychologie je to prostor, ve kterém jsou prostřednictvím vztahů uspokojované hlavně psychické potřeby členů rodiny. Pro ekonomii je to zase spotřební a výrobní jednotka. (Majerčíková, 2012)

Podle Kořátkové (2014) je současná rodina střední Evropy nukleární. Jádrem takové rodiny je matka, otec a dítě či děti.

Je zcela zřejmé, že rodina, stejně jako spousta dalšího, prochází v průběhu času určitými změnami. Už jen při srovnání rodiny z mého dětství a rodinou v současné době pozorují značné rozdíly.

Kvůli politickým a hospodářským změnám došlo v mnoha zemích k transformaci tradičního rodinného vzorce. Stejně tak ovlivnily rodinný život i pracovní návyky rodičů. Společnost prochází určitými změnami, při kterých se mění životní prostředí a zvyšuje životní úroveň. Dnešní životní styl znázorňuje podstatnou finanční zátěž a nároky na zaměstnání se zvyšují. Změnou prochází i partnerské vztahy a s nimi související tradiční

role v rodině, která se zmenšuje, není stabilní a zatímco stoupá rozvodovost, tak porodnost klesá. (Opravilová, 2016)

Rodina jakoby začínala ztrácet význam ve smyslu ochrany reprodukčního procesu a následné socializace dětí. Mimo rodinu se totiž začalo rodit čím dál víc dětí. Od 90. let 20. století se mění demografické rysy rodiny. Začal se zvyšovat věk, kdy lidé vstupují do manželství, věk prvorodiček a počet matek, které vychovávají dítě samy. Naopak počet dětí v rodině začal klesat. Mění se ale i charakter vztahů v rodině. Namísto toho, že se rodiče o dítě starají do té doby, jak jen to dítě potřebuje, je rodiče zabezpečují, pokud je to pro ně možné a vyhovuje jim to. Vliv rodiny na socializaci dítěte tedy slábne. (Majerčíková, 2012)

2.1 Rodiče dítěte předškolního věku

Rodiče by měli být pro dítě těmi nejbližšími osobami v jeho životě. Měli by dítěti dávat lásku a uznání, ale zároveň by o něj měli pečovat a poskytovat mu zázemí, kde se cítí v bezpečí.

Rodičovství se nedá naučit, ani se nedá změřit nebo jinak určit, na jaké úrovni se dané rodičovství pohybuje, a jeho výsledky jsou nepředvídatelné. Dochází při něm k objevování dítěte, ale i sebe sama v nové roli. (Cajthamlová, 2017)

Rodičovství se skládá ze dvou složek, kterými jsou mateřství a otcovství. Pro mnohé může být rodičovství naplněním jejich identity, avšak v dnešní době je spojené i s nemalou ekonomickou zátěží. (Majerčíková, 2012) Ta je určitě ovlivněna i počtem dětí v rodině, protože čím více dětí, tím větší ekonomická zátěž pro celou rodinu. I dítě má určité své potřeby a to od základních biologických, až po potřebu seberealizace, která může být spojena se zájmovými kroužky či sportem. Ty však nejsou zadarmo stejně jako potraviny, hygienické potřeby, oblečení či další věci denní potřeby.

V období předškolního věku je pro dítě hodně důležitý vztah matky a otce, protože se v tomto období utváří základy pro citové jednání a prožívání. Každodenní pozorování modelů chování ovlivní to, jak budou vypadat mezilidské vztahy ve společnosti, až tyto děti dospějí. Vlivem rodičovské dyády si dítě formuje pohlavní identitu. Přítomnost rodičů obou pohlaví v rodině je klíčem k přirozenému a vyváženému vývoji dítěte. Dítě se totiž zajímá o chování rodičů a v předškolním věku je pro něj důležité, aby vidělo interakci rodičů obou pohlaví. Díky tomu se stane rodič stejného pohlaví jeho identifikačním vzorem. Rodič opačného pohlaví se pro něj zase stane

modelem pro budoucí volbu životního partnera. Dospělí, a nemusí to být nutně pouze rodiče, představují pro dítě vzor. Mají nezastupitelnou roli při tvorbě základů morálně – etického vývoje jedince, proto by v tomto věku měli dospělí dětem věnovat dostatek času. (Gillernová & Mertin, 2010)

Pro dítě je v počátcích jeho života nejdůležitější matka, která vytváří bezpečné prostředí okolo dítěte a dává mu jistotu, že je pro něj vždy k dispozici. Ale aby mohla jistotu předávat, musí ji i cítit, což jí umožňuje její partner, tedy otec dítěte. Vzájemně se doplňují a pro výchovu a vytváření osobnosti dítěte je důležitá jak matka, která představuje ženský vzor, tak otec, který je pro dítě mužským vzorem. (Otevřelová, 2016)

Podle Cajthamlové (2017) je matka osoba vychovávající a milující dítě a nezáleží pouze na tom, zda dítě nese její genetickou výbavu. Mateřské instinkty má každá žena v sobě. Během života se pak dotvářejí prostřednictvím učení a praxe.

V současné rodině dochází ke změnám vztahů a mění se i postavení ženy. Mateřství už pro ni neznamena vidinu celoživotního poslání, ale jen části jejího života. Kariéra má pro ženu stejnou hodnotu jako pro muže. (Majerčíková, 2012)

Marksová – Tominová (2009) doporučuje, aby se otec zapojil do péče o dítě hned od narození, aby s dítětem navázal vztah. Samozřejmostí je však přihlídnout k jeho pracovní vytíženosti. Spousta žen přímo očekává, že se muž automaticky zapojí do péče o dítě, aby měla i ona sama čas věnovat se něčemu jinému. Její partner by měl vědět, že pro pohodu celé rodiny je duševní odreagování ženy – matky velice důležité.

3 VSTUP DÍTĚTE DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Tato událost by měla být vnímána pozitivně jak dítětem, tak jeho rodiči. S ní by si ale všichni měli také uvědomit, že v jejich životě dochází k velké změně, ke které by se měli postavit čelem, a s odhodláním zvládnout toto, pro některé, zcela nové období života. Zda bude tato životní etapa úspěšná, do značné míry závisí na tom, jak je na ni především dítě i jeho rodiče připraveni.

V předškolním věku dítě shromažďuje spousty fyzických, jazykových i sociálních zkušeností, díky kterým se přirozeně vyvíjí. Mnoho z těchto zkušeností pochází z rodinného prostředí dítěte. Prostředí, v kterém dítě vyrůstá, a postoje, s kterými se setkává, mají velký význam pro budoucí schopnosti a postoje dítěte k učení. V každém momentu, který by mohl ovlivnit postoj dítěte k dalšímu učení, si musí být rodiče jistí ve svém přístupu. (Maynard & Waters, 2007, podle Peckham, 2017)

Pokud na dítě v předškolním období pozitivně působí rodina, případně mateřská škola, může to pro něj znamenat ulehčení adaptace na základní škole. Na pomoc s adaptací by se měli rodiče i učitelé zaměřit včas a dítě by se ideálně mělo postupně sžívat se svou novou rolí. Pro ulehčení adaptace dítěte na roli žáka lze využít i praktické záležitosti, které se musí vyřídit před zahájením školního roku. Tuto změnu neregistruje jen dítě, ale i lidé z jeho okolí, kteří se ho často ptají, jestli se už těší do školy nebo jestli má nachystané všechny potřebné pomůcky. Vnímání těchto otázek dětmi je velice individuální, ale právě skrze ně si stále více uvědomuje nastávající změnu jeho života. Před zahájením školní docházky můžeme být na dítě vyvíjen i určitý nátlak spojený s jejich přípravou na vstup do základní školy. Někteří rodiče mohou pociťovat úzkost kvůli tomu, že jejich dítě ve škole nebude úspěšné, a přenášet ji i na dítě. Kvůli tomu podstupuje dítě již ve věku mezi 3 a 6 lety spoustu kurzů a kroužků. Podle mínění rodičů by tak dítě mělo získat náskok před ostatními. Někdy však tyto snahy o budoucí úspěch dítěte mohou mít i opačný účinek. Dítě může být následkem toho na příklad přetížené, vývojově opožděné nebo může ztratit přirozenou zvědavost. (Šulová & Tomanová, 2014a)

Nástup do školy pro dítě nemusí být tak velká změna, jestliže se mu rodina věnovala přiměřeným způsobem a zároveň mu dovolila pozvolné osamostatňování a díky tomu zvládalo soužití mezi vrstevníky. Zaskočený ze změny mohou být ty děti, jejichž rodiče jsou v dobré víře přesvědčeni o tom, že dětství znamená šťastné a bezstarostné období. (Kutálková, 2014)

První roky života jsou pro každého jedince zásadní a ovlivní jeho další vývoj podstatným způsobem. Proto by si dítě mělo již od dětství zvykat na každodenní nástrahy a potíže, které jsou spojeny s běžným životem. V pozdějších letech se jedinec díky tomu můžeme s takovými situacemi lépe vypořádat.

V případě, že je dítě zralé, je pro něj vhodné, aby zahájilo školní docházku, avšak v opačném případě, tedy pokud je dítě nezralé, je pro něj vhodné, aby se začátek školní docházky odložil. Takové dítě potřebuje čas k tomu, aby mohlo přirozeně vyžrát. V některých případech je ale potřeba poskytnout tomuto dítěti podporu v rozvoji nevyzrálých nebo oslabených oblastí. Podporovat by ho měla rodina i mateřská škola a to na příklad formou individuálního výchovně vzdělávacího plánu. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Některé děti potřebují ke správnému vývinu pouze čas. Jiným se musí dopomoci. Potřebují nabídnout pomocnou ruku, aby věděly, kterým směrem se mají vydat. Je potřeba, aby je lidé kolem nich dostatečně podporovali k tomu, aby ve svém vývoji dále pokračovaly k lepšímu.

Pro následnou adaptaci na základní školu je důležitý první školní den. Tento den by měl symbolizovat jak pro dítě, tak pro rodiče začátek nového životního stylu. Měl by být příjemný a posílí kladná očekávání dítěte. S počátkem školní docházky se pojí i jiný režim, který je pro dítě i fyzicky náročný. Je potřeba, aby se dítě soustředilo déle, než jak bylo zvyklé, plnilo úkoly a aby se přizpůsobilo společným instrukcím i tempu. Přestože je vyučovací doba krátká, po dítěti je požadováno, aby v klidu sedělo po několik hodin. Adaptaci dítěti ulehčí, když mu učitelé, ale i rodiče dávají pocit úspěchu. Jakmile se mu něco povede, mělo by být pochváleno. V opačném případě, tedy pokud se dítěti něco nepovede, mělo by být podpořeno. Současně by mělo vědět, že každý nemůže být úspěšný ve všem. Je pro něj prospěšné, když mu rodiče řeknou o svých neúspěších z doby, když sami chodili do 1. třídy. Nástup do základní školy není velká změna pouze pro dítě, ale i pro jeho rodiče. Změna rolí a přibývání povinností se týká všech členů rodiny. Vzhledem k tomu, že v počátcích školní docházky rodiče své dítě doprovázejí a vyzvedávají, je často potřeba uzpůsobit pracovní program ve prospěch dítěte. Hlavně v prvních ročnících je potřeba, aby se rodiče s dítětem připravovali doma, ale také kontrolovat, jestli má nachystané všechny potřebné pomůcky. Ne všechny děti jsou v tomto věku schopny zvládat všechno sami, proto jsou tady rodiče, aby mu pomáhali plnit jeho povinnosti, čímž jsou pro dítě modelem chování. (Šulová & Tomanová, 2014a)

3.1 Mateřská škola

Základem současné mateřské školy by mělo být dítě, pečování o něj a rozvíjení jeho dispozic. Na každé dítě je pohlíženo jako na osobnost, která je respektována. Zároveň má individuální potřeby a zájmy, díky kterým můžeme nacházet vhodné metody a aktivity a připravit ho tak na další vzdělávání. Důraz je kladen také na funkci dětské skupiny. U dítěte tak dochází k sociálnímu učení a vztahovému rozvoji. (Koťátková, 2014)

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj dítěte na jeho zdravém vývoji ze stránky tělesné, citové a rozumové. Je určeno dětem ve věku mezi třemi a šesti lety. Výchova v mateřské škole je zaměřena na procvičování běžných hygienických pravidel, dále na osvojování norem společenského chování, osvojování základních hodnot a kultivaci mezilidských vztahů. (Vališová, Kasíková et al., 2011)

Přestože ideální věk dítěte pro docházku v mateřské škole je mezi třemi a šesti lety, v praxi se setkáváme i s jinak starými dětmi. Na jedné straně to jsou děti, které ještě nedosáhly věku tří let. Na druhé straně to jsou zase děti, kterým 6 let již bylo. Jsou to ty, které nejspíš na vstup do základní školy nebyly dostatečně zralé a připravené.

Ze společensko – politického vyjadřování se můžeme setkat s tím, že je mateřská škola označována jako veřejná služba, která je podle Koťátkové (2014) orientována:

- k dítěti – cílem mateřské školy je, aby našlo a rozvíjelo dispozice dítěte v různých oblastech jeho osobnosti
- k rodině – cílem mateřské školy je, aby pomohla se vzděláváním a rozvíjením sociálních dovedností, díky čemuž se dítě dokáže začlenit nejen do své generační skupiny ale i do společnosti jako takové
- ke společnosti – společnosti je ku prospěchu to, že je každý jedinec vybaven určitým vzděláním, je způsobilý k životu a dokáže žít mezi lidmi.

„Můžeme shrnout, že mateřské školy učí dítě rozumět životu v naší společnosti (obsah vzdělávání) a pro život v této společnosti jsou u něj rozvíjeny potřebné dovednosti, respektive kompetence (cíle vzdělávání).“ (Průcha et al., 2016, s. 93)

3.1.1 Učitel mateřské školy

Učitelé mateřské školy sice nemají zásadní slovo v rozhodování o vstupu nebo odkladu povinné školní docházky, avšak jejich názor je podstatný. V ideálním případě totiž znají dítě po delší dobu a mohou tak sledovat jeho vývoj. Jsou to osoby, které by měly být pro rodiče nápomocné nejen v době přechodu dítěte z mateřské školy do základní školy.

Tuto situaci by ale měli brát obzvlášť vážně, protože podle jejich doporučení se řídí spousta rodičů.

„Učitelé jsou významnými činiteli ve společnosti, která jim na základě předepsaného vzdělání a zákonů svěřuje moc ovlivňovat ideje, postoje a vzorce chování mladých lidí. Slouží jako zprostředkovatelé idejí a poznatků, hodnot, kulturních vzorců jednání, návyků i tradic. Každá societa si jejich působením zajišťuje, že její kultura je transformována a předávána z jedné generace na druhou.“ (Vališová, Kasíková et al., 2011, s. 16)

Gillernová a Mertin (2010) poukazují na některé z konfliktních momentů, které mohou nastat při práci i při pojetí profese učitele mateřské školy.

- Často bývá zpochybněn status jeho role, protože o této profesi nemá veřejnost vyhraněnou představu. Rodiče tak mohou jejich práci podceňovat a můžou si myslet, že mateřská škola slouží na hlídání dětí.
- Nevýhody v této profesi zapříčiňuje také homogennost této skupiny. Vzájemné pracovní vztahy se mohou při výrazném nesouladu promítnout do míry a intenzity spolupráce. Obtížné může být pro učitele také to, že se nevyrovnali s protichůdností své role. Na jedné straně jsou v roli člověka, který má o děti pečovat. Avšak na straně druhé jsou v roli učitele, který musí dbát na pravidla a klást požadavky jak na vzdělávání, tak na rozvíjení osobnosti dítěte.
- Učitel je tím, kdo udržuje tradiční společenské hodnoty, proto by měl působit na děti tak, aby připravil budoucí generaci pro život, což je při pohledu učitelů mateřských škol vzdálený horizont. Navíc problémové jevy se vyskytují u neustále mladší věkové skupiny, což učitele nutí k tomu, aby pracovali s preventivními aktivitami u čím dál mladších dětí. Musí tedy zvládat i takové jevy, jež jsou pro něj do určité míry nové.
- Vzhledem k tomu, že přirozených vrstevnických kontaktů ubývá, protože počet dětí v rodině se snižuje, učitel mateřské školy má proto významnou roli při formování náhrady této zkušenosti ve skupině dětí, s níž pracuje.
- Učitel mateřské školy musí pracovat s početnou skupinou dětí, které jsou navíc velice odlišné, co se týče jejich zralosti.
- S narůstající migrací roste význam mateřské školy jako prostředí, ve kterém se děti setkávají s odlišnostmi jiných kultur.

Gillernová a Mertin (2010) však poukazují i na přínosy, které jsou s učitelskou profesí spojeny.

- V mateřské škole může být každý den nebo dokonce každá minuta jiná. Tato práce není stereotypní, takže si díky ní učitel udržuje pružnou psychiku.
- Obohacujícím při této profesi může být kontakt s lidmi, protože se tak může měnit subjektivní pohled na svět. Učitel je ten, kdo žije v síti sociálních vztahů a i přes svou nepřítomnost je do určité míry důležitou osobou v rodinách.
- Učitel má možnost ovlivnit budoucí generace a určitým způsobem i budoucí společnost.
- Vzhledem ke stanoveným nárokům na učitele mateřské školy dochází k stimulaci části jeho osobnosti, jež může být u jiných dospělých v pozadí. Navíc práce s dětmi, které mají různé zájmy, může vést ke komplexnějšímu pohledu na svět.
- Přestože je tato práce ovlivněna podmínkami na konkrétním pracovišti, vždy je při ní možnost volby konkrétní formy a naplnění výchovných cílů.
- Přestože je práce se skupinou dětí náročná, je při ní zároveň mezi dětmi a učiteli určitá míra důvěry a důvěrnosti vztahů.

Učitelé v mateřské škole díky svému působení vytvářejí předpoklady jak pro pokračování vzdělávání dítěte na základní škole, tak pro proces jeho učení. S jejich prací je spojeno porovnávání dětí mezi sebou navzájem, pomoc těm, kteří jsou slabší a méně obratní, a pokud je to třeba, tak společně s rodiči využít pomoc od pedagogicko – psychologické poradny. Výchovně – vzdělávací působení učitele mateřské školy by mělo vést k vyrovnávání nerovnoměrností vývoje před vstupem dětí na základní školu. (Vališová, Kasíková et al., 2011)

3.2 Základní škola

Základní škola je pro dítě něco nového. Některé děti se do školy mohou těšit, ale jsou i takové, které např. od svých sourozenců nebo rodičů vědí, co škola obnáší a na základě negativních zjištění se základní školy spíše bojí. Základní škola by měla v prvním ročníku myslet na to, že děti, které do ní nastoupily, přišly z jiných mateřských škol a hlavně z jiných rodin. Měla by tedy zjistit, na jaké úrovni jednotlivé děti jsou a podle toho s nimi tak i pracovat.

Cílem výchovné práce školy je, aby připravila své žáky na aktivní přijímání informací a učení se a to v průběhu celého života. Na základní škole by si žáci měli osvojit potřebné strategie učení, měli by být motivováni k sebevzdělávání, naučit se tvořivě myslet a řešit

problémy a v neposlední řadě účinně komunikovat a spolupracovat. (Vališová, Kasíková et al., 2011)

Rodiče si uvědomují, že není jedno, do jaké školy dítě nastoupí a před zápisem do základní školy musí rozhodnout o typu školy. Každá základní škola je jiná a v jejich úrovních jsou určité rozdíly. Dnes už není povinnost, aby rodiče přihlásili své dítě do školy v místě bydliště, ale mohou si zvolit základní školu podle jejich vlastního uvážení nebo podle finanční situace. Rodiče tedy srovnávají školy podle úrovně, pověsti nebo mimoškolních činností. (Kutálková, 2014)

Franclová (2013) tvrdí, že si rodiče vybírají základní školu hlavně podle své osobní zkušenosti nebo podle zkušenosti jejich známého s konkrétním učitelem. Rodiče si tedy nevybírají přímo školu, ale osobnost učitele.

Je zřejmé, že osobnost učitele je pro rodiče významným kritériem pro výběr školy. Často závisí přímo na daném učiteli, jak dokáže látku podat, zda dokáže dítě zaujmout a zvolit vhodné pedagogické strategie.

Kořátková (2014) doporučuje, aby byly podmínky na základní škole a hlavně v prvních ročnících vytvořeny tak, aby byla umožněna individualizovaná práce s dětmi. Podle stavu vývoje a potřeb dítěte by učitelé měli využívat vhodné metody. Dosáhnout by se toho dalo snížením počtu dětí ve třídě a dostatkem peněz na asistenty. Do budoucna by se mělo opustit od tradičních metod, při kterých učitel zadává úkol celé třídě naráz a očekává při tom stejné výsledky od všech žáků za stejnou dobu.

3.3 Zápis dítěte do základní školy

Zápis je „*důležitým aktem pro rodiče, pedagogy mateřské a základní školy*“. Během zápisu se rodiče s dítětem můžou seznámit se školou, ale zápis do základní školy plní ještě další funkce, kterými jsou:

- legislativní úkon
- diagnostika dítěte ze strany školy
- informace pro rodiče a okolí, co je od dítěte očekáváno za dovednosti, vědomosti (Bednářová, Šmardová, 2011, s. 11)

Aby mohlo jít dítě k zápisu, musí mít v den nástupu do školy 6 let, takže je narozené nejpozději 31. srpna. Jestliže je dítě narozeno blízko této hranice, je třeba být při rozhodování o zahájení školní docházky velice opatrný. Takové dítě se totiž v první

třídě může setkat se spolužáky, kteří jsou starší více než o rok, což je pro něj ve srovnání se starším dítětem velkou nevýhodou. (Kutálková, 2014)

Zápis dítěte do první třídy může být pro rodiče i příležitost, při které vidí své dítě, jak pracuje se zcela neznámými lidmi. Zároveň dostane zpětnou vazbu o tom, zda je na vstup do základní školy opravdu dobře připraveno od nezaujaté osoby.

3.3.1 Odklad povinné školní docházky

Pokud není dítě po dovršení šestého roku adekvátně tělesně nebo duševně vyspělé, mají jeho rodiče možnost písemně požádat o odklad povinné školní docházky. Na základě doporučení školského poradenského zařízení a odborného lékaře odloží ředitel školy začátek školní docházky na základní škole o jeden rok. Pro posouzení, jestli bude dítě schopné zvládnout požadavky, které by na něj byly v 1. třídě kladeny, se používá orientační test školní zralosti a poté další specializovaná vyšetření. Docházka na základní školu se může odložit nejdéle do září roku, ve kterém dítě dovrší devátého roku věku. Tato doba je využita k překonání nedostatků dítěte v souladu s doporučeními od pedagogických pracovníků, aby bylo dítě připraveno na požadavky školy a aby plnilo úspěšně svoji nastávající roli žáka. (Vališová, Kasíková et al., 2011)

Podle statistických údajů nastupuje každý rok do 1. třídy určitá část dětí z příslušného populačního ročníku. Odklad povinné školní docházky se v poledních letech týká zhruba 18% dětí. Po ročním odkladu do základní školy tedy nastupuje kolem pětiny žáků. (Průcha et al., 2016)

Podle Kutálkové (2014) není vhodné přistoupit k odkladu, pokud chce rodina žít ve volnějším režimu jako doposud, kdy dítě navštěvuje mateřskou školu, avšak dítě již má pro zahájení základní školy dostatečné schopnosti. Stejně tak není odklad vhodný, pokud je dítě zralé a má průměrný intelekt, protože odklad nezmění základní výbavu, kterou má dítě danou od přírody. V takovém případě je přímo žádoucí, aby dítě do základní školy nastoupilo a bylo tak vystaveno systematickému rozvíjení jeho možností.

V některých případech mohou rodiče zvolit odklad povinné školní docházky ne kvůli dítěti, ale kvůli sobě a své pohodlnosti. Často je toto jednání myšleno v dobré víře, že si dítě ještě prodlouží dětství, avšak často si to přejí pouze rodiče. Pořád by chtěli, aby jejich dítě navštěvovalo mateřskou školu, mělo čas na bezstarostnou hru se svými kamarády a nejlépe, aby nikdy nevyrostlo. Přitom nevnímají fakt, že jeden rok je v životě dítěte strašně dlouhá doba, za kterou se může značným způsobem změnit. Pro dítě určitě

není dobrým řešením zůstat v mateřské škole, pokud je na to zcela připraveno, protože by mu to mohlo více uškodit než přilepšit.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMY

Praktická část bakalářské práce se věnuje názorům učitelek mateřských škol k roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy.

V první řadě jsou zde vymezeny výzkumné cíle a výzkumné otázky. Následně je popsáno zpracování výzkumných dat, výzkumný vzorek a jeho charakteristika. Pro výzkum provedený v rámci bakalářské práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie.

4.1 Výzkumné cíle a výzkumné otázky

Hlavní výzkumný cíl

Hlavním cílem výzkumu bylo popsat názory učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy.

Dílčí výzkumné cíle

V rámci výzkumu byly stanoveny následující dílčí výzkumné cíle, které vycházejí z hlavního výzkumného cíle.

- Popsat změny spojené s nástupem dítěte do základní školy.
- Popsat roli učitelky mateřské školy v přípravě dítěte na vstup do základní školy.
- Popsat informovanost rodičů před nástupem dítěte do základní školy od učitelek mateřských škol.

Z výzkumných cílů vplynuly následující výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou názory učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy?

Dílčí výzkumné otázky

- Jaké změny jsou spojené s nástupem dítěte do základní školy?
- Jaká je role učitelky mateřské školy v přípravě dítěte na vstup do základní školy?
- Jak jsou rodiče informováni před nástupem dítěte do základní školy od učitelek mateřských škol?

4.2 Zpracování výzkumných dat

Pro tento výzkum byla vybrána výzkumná metoda, při které dochází k bezprostřední komunikaci mezi výzkumným pracovníkem a participantem, tedy polostrukturované interview. Navázání osobního kontaktu tak umožňuje proniknout do motivů a postojů participanta hlouběji. Díky tomu jsou reakce na kladené otázky sledovány a podle toho je usměrňován další průběh interview. Zda bude interview úspěšné, závisí z podstatné části na samotném výzkumníkovi, který by měl vytvořit report, což znamená, že mezi výzkumníkem a participantem je příjemný a uvolněný vztah. Polostrukturované interview je pak kombinací mezi strukturovaným a nestrukturovaným interview. (Chrátka, 2016)

Začátek interview patří představení výzkumníka, ujištění účastníka výzkumu o anonymitě a požádání o participaci na výzkumu. Dále je získáno svolení s nahráváním na diktafon. Poté jsou pokládány otázky interview, které jsou předem připraveny, a pro participanta by měly být srozumitelné. Otázky jsou pokládány tak, aby výzkumník povzbudil participanta, který se tak může rozprávět o svých zážitcích, názorech a dojmech. Otázky jsou otevřené, aby dávaly participantovi prostor pro vyprávění, které by mělo být přirozené a co nejvíce se podobat běžné rozmluvě mezi dvěma lidmi. Pro získání více detailů jsou kladeny navazující otázky, kterými se snaží výzkumník rozvést odpovědi na otázky hlavní, a jsou zaměřeny na specifické myšlenky. Nepostradatelnou součástí každého rozhovoru jsou ukončovací otázky, které uzavřou rozhovor. Následný přepis celého rozhovoru umožňuje výzkumníkovi vizualizaci dat, což při jejich analýze umožňuje komentovat různými poznámkami, kódovat a vytvářet síť vztahů. (Švaříček, Šed'ová et al., 2010)

Jakmile interview skončí, výzkumník získává velké množství odpovědí. Následně musí výzkumník kategorizovat data, tedy seřadit odpovědi do širokých kategorií. To probíhá tak, že jsou pročitány odpovědi a přiřazovány k nim kódy. V další části mohou být vzniklé kategorie rozděleny do menších celků. (Gavora, 2008)

4.3 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika

Jedná se o dostupný vzorek, který je tvořen z pěti účastníků. Jsou jimi 3 učitelky mateřských škol a 2 ředitelky mateřských škol ze Zlínského a Olomouckého kraje. Všechny učitelky jsou ve středním nebo pokročilém věku s řadou let zkušeností. Participantů byli kontaktováni telefonicky, přičemž s nimi byla domluvena realizace interview.

V praktické části bakalářské práce jsou pro účastníky výzkumu použita fiktivní jména a zkratky, jako na příklad UA, UB označující učitelku Adélu, učitelku Blanku atd. Tato fiktivní jména a zkratky jsou použita kvůli zachování identity a soukromí účastníků, protože ve výzkumu jde o jejich osobní data.

Adéla

Adéla má padesát devět let a vystudovala střední pedagogickou školu. Má spoustu zkušeností a na pozici učitelky mateřské školy pracuje celkem čtyřicet let. Za svůj život vystřídala tři pracoviště, z nichž první dvě mateřské školy se nacházely na vesnici a její aktuální pracoviště, na kterém strávila zatím sedm let, se nachází uprostřed malého města ve Zlínském kraji. Vidí velký rozdíl mezi tím, zda se mateřská škola nachází na vesnici nebo ve městě, protože jak tvrdí, „*na vesnici jsou všichni rodiče vděční*“, a ráda vzpomíná na tato léta. Ale ani v současné mateřské škole si neztěžuje a užívá si poslední roky práce před důchodem. Učí v jedné ze dvou heterogenních tříd v této mateřské škole, ve které je celkem 22 dětí a o své třídě tvrdí, že je „*hodně zajímavě namíchaná*“, protože se zde nachází různorodé děti, co se týče věku, sociálního zázemí rodin a nechybí ani děti, které jsou integrované a to převážně s logopedickými vadami.

Blanka

Temperamentní paní učitelce je 44 let a má za sebou 22 let praxe. Vystudovala střední pedagogickou školu v Olomouckém kraji a nyní učí již dlouhá léta ve dvoutřídní mateřské škole na vesnici ve Zlínském kraji. Třídy v této mateřské škole jsou rozděleny podle věku a paní učitelka Blanka učí ve třídě starších dětí, ve které jsou děti ve věkovém rozmezí od 5 do 7 let. Za velice důležité pravidlo ve své práci považuje důslednost, s kterou přistupuje i k dětem.

Cecílie

Paní ředitelce je 48 let a má již 30 let praxe. Studovala střední pedagogickou školu v Olomouckém kraji a o rozšíření studia nikdy nepřemýšlela, protože byla hned po absolvování střední školy „*pracovně vytižená*“ a okamžitě nastoupila do mateřské školy na pozici učitelky. Za svoji pracovní kariéru vystřídala několik mateřských škol a pracovala 6 let i na druhém stupni základní školy, na kterém vyučovala všechny výchovy a byla velice ceněná za svoji odbornost, co se týče těchto předmětů. Nakonec se vrátila do mateřské školy nacházející se v městysu v Olomouckém kraji, ve které začínala

a již 15 let je zde ředitelkou. Vyučuje, společně se zástupkyní ředitelky, ve třídě o počtu 20 dětí, což je maximální počet pro tuto třídu, protože vzhledem k tomu, že má povinnosti, které obnáší pozice ředitelky, nedochází k velkému překrývání s druhou učitelkou a ve třídě je po většinu času pouze jedna učitelka. V této třídě jsou děti předškolního věku a několik dětí s odkladem školní docházky. Za svoji dlouholetou praxi si vyzkoušela práci učitelky v různých třídách a to ji utvrdilo v tom, že je velkou zastánkyní homogenních tříd, protože tvrdí, že je to „*rozhodně pro první třídu pro přípravu ideální stav*“ a může se tak plně věnovat všem dětem.

Dominika

Paní ředitelka má 57 let a její praxe v oboru je téměř 40 let dlouhá. Studovala střední pedagogickou školu ve Zlínském kraji, a protože se neotevřel její vysněný obor na vysoké škole, rozšířila si vzdělání až před několika lety na univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, obor andragogika, na které měla státnice ve svých 55 letech. V jejich začátcích bylo velice obtížné najít si pracovní místo. Proto často chodila do mateřských škol jako zástup za mateřskou dovolenou a ve městě, ve kterém nyní pracuje, takto prošla až na jednu výjimku všechny mateřské školy. Působila také v mateřských školách na vesnicích v okolí města. Roku 2005 se stala ředitelkou mateřské školy nacházející se v centru města ve Zlínském kraji. Působí ve třídě 20 dětí, která je heterogenní.

Eva

Této velice veselé a sympatické paní učitelce je 40 let a v současné době má za sebou 20 let praxe. Studovala střední pedagogickou školu a nedávno se rozhodla rozšířit si své vzdělání. Nyní je ve 2. ročníku bakalářského studia na vysoké škole ve Zlínském kraji a jak sama tvrdí, velice se jí daří. Zpočátku její praxe vystřídal několik mateřských škol, dokud nezačala pracovat ve dvoutřídní mateřské škole ve městě ve Zlínském kraji, ve které je zaměstnaná již 15 let. Za velice důležité považuje klima jak třídy, tak celé mateřské školy a současný stav v mateřské škole si hodně pochvaluje a je spojená, že je na jejím pracovišti opravdu dobré klima a celková atmosféra. Učí ve třídě heterogenní s celkovým počtem 20 dětí.

5 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

V této kapitole jsou interpretována data získaná prostřednictvím polostrukturovaného interview s učitelkami a ředitelkami mateřských škol. Tato získaná data jsou rozdělena do čtyř kategorií, které vyvstaly z analýzy dat interview.

5.1 Rodič očima učitelky MŠ

Tato kategorie popisuje rodiče dítěte předškolního věku před vstupem do základní školy tak, jak na ně pohlížejí učitelky mateřských škol.

Při přípravě dítěte na vstup do základní školy mají rodiče nezastupitelnou roli. Různými způsoby mu mohou pomoci, aby zvládlo školní záležitosti. Příkladem toho je, že mu poskytují potřebné modely chování. Rodiče často s nervozitou přemýšlí, zda bude jejich dítě ve škole úspěšné, což souvisí s tím, co jsou pro to učitelky i rodiče ochotní udělat. Tedy pro to, aby učitelky i rodiče dělali vše ku prospěchu dítěte, aby se dítě rozvíjelo harmonicky ve světě, v němž žije, aby se rozvíjelo přiměřeně podle svého věku, zralosti a mentální kapacity. Nástup do základní školy je významným mezníkem pro každé dítě, s kterým se pojí také pomoc a podpora od rodičů a učitelek. V lepším případě jejich součinnost v tomto procesu. Do jaké míry tato součinnost funguje nebo zda vůbec funguje, může dítě významně ovlivnit do budoucna. (Šulová & Tomanová, 2014b)

Příprava dítěte na vstup do mateřské školy často závisí na tom, jak se k ní postaví rodiče. Právě oni mají na dítě zásadní vliv již od narození. Přejít z mateřské školy do základní školy představuje významnou změnu v životě, proto by si rodiče měli uvědomit, jak zásadní je období před tímto aktem, tedy doba, kdy dítě zatím chodí do mateřské školy a připravuje se tak na tuto další etapu života. Připravovat by se ale mělo i v rodinném prostředí.

5.1.1 Rodič jako osobnost

I rodič je jen člověk a stejně jako každý člověk se i rodič liší v mnoha ohledech. Každý rodič může mít tedy na své dítě odlišný vliv ve výchově a v přípravě na vstup do základní školy. Z následujících výpovědí je zřejmé, že učitelky považují jak matku, tak otce za určitou osobnost, která může tento proces ovlivnit.

„ ...no, vždycky záleží vlastně na té rodině, na osobnosti rodičů ...“ (UD)

Učitelka Blanka zdůrazňuje, že osobnost rodiče může být pro dítě daleko více determinující než jeho dosažené vzdělání, stejně tak jako naznačuje, abychom se na každé dítě dívali jako na nepopsaný list, který v budoucnu nemusí dosáhnout stejného vzdělání nebo životní úrovně jako jeho rodiče.

„ ...já si myslím, že je to zase o typu člověka, o osobnosti... protože fakt jako, nemůžeme odsuzovat děcko vlastně na základě toho, jo, že třeba rodiče nejsou vzdělání, jo, tak to děcko taky nebude nic umět, nemusí to být pravda ...“ (UB)

Učitelky Cecílie a Dominika zase poukazují na důležitost osobnosti rodiče v souvislosti s počtem dětí, přičemž osobnost rodiče může opět podle nich daleko více ovlivnit přístup k dítěti předškolního věku než to, jestli má rodič jedináčka nebo několik dětí.

„ ...samozřejmě tak jak každá, která to dítě posílá poprvé, byt' má jedno nebo dvě, tak, mmm, se k tomu staví podle toho jakou má tu povahu, jaké má temperament, charakter, že, tak bych to asi viděla, no...“ (UC)

„ ...oni už víceméně s těma druhýma dětma vijou, do čeho jdou jo, takže, mmm, tam taky, ale zas záleží na rodičích jo ...“ (UD)

Učitelka Cecílie popisuje, s jakými rodiči se při své práci v mateřské škole setkává. Zdůrazňuje, že každý rodič je jiný a každý se zajímá o své dítě v jiné míře. Zatímco někteří se zajímají až příliš, jiní se nezajímají vůbec. Také zmiňuje ty, u kterých to na první pohled vypadá, že zájem mají, ale ve skutečnosti si informace pouze vyslechnou, ale neřídí se jimi.

„ ...to... je individuální... já bych řekla, že tak padesát na padesát. Máte předškolní dítě a, mmm, z toho bych řekla, že mmm, pět maminek se zajímá extrémně, mmm, dvě maminky se zajímají na oko a ten zbytek maminek to neřeší. Prostě ono to nějak vyplyne...“ (UC)

Při spolupráci mezi mateřskou školou a rodinou je velice důležité, jak se k ní rodiče postaví. Zatímco někteří respektují rady učitelek mateřských škol a snaží se své dítě do první třídy dostatečně připravit, jiní berou přípravu na lehkou váhu.

„ ...záleží na tom, jaká je to rodina...“ (UA)

Učitelka Blanka navíc poukazuje na to, že zda se rodič s dítětem připravuje na vstup do základní školy a procvičuje to, co dělá dítěti problém, jde na dítěti vidět. Jde vidět

určitý posun. Sama tedy pozná, kteří rodiče s dítětem doma procvičují potřebné věci a kteří nikoliv.

„...že málokdo, jako, mmm... vyloženě... jako tu logopedii se snaží, ale vidíme, že ani někteří ne, jo, to je zase individuální. Některá maminka je taková, že fakt je vidět, že s tím děckem doma cvičí, jo...“ (UB)

Přestože se učitelka Dominika snaží, aby od ní rodiče dostávali adekvátní rady, běžně se setkává s takovými rodiči, kteří danou problematiku zlehčují. S takovými rodiči je pak obtížnější spolupracovat a dobrat se řešení, které je správné pro dítě.

„...mmm, je to individuální. Někdo si ty naše rady vezme k srdci a snaží se s námi spolupracovat a vlastně hledáme nějaký společný postup aněkdo to zlehčuje a.... prostě někdy, někdy ta součinnost, ta spolupráce s těmi rodiči je náročnější...“ (UD)

5.1.2 Nezastupitelná role rodičů

Pokud se rodiče zapojí do vzdělávání jejich dětí, motivuje je to k tomu, aby byly úspěšné ve škole. Vždyť právě rodiče jsou prvními učiteli dítěte a učení a vzdělávání svých potomků ovlivňují tím, jak se na vzdělávání dívají oni sami. Většina rodičů považuje za součást své role i určitou angažovanost, která je s tím spojená, jako na příklad zajímat se o školní aktivity nebo účastnit se školních akcí. (Bempechat, 2018)

Dítě předškolního věku, které má brzy nastoupit do základní školy, je stále emotivnější, ve srovnání se staršími dětmi. Vyžaduje uspokojování sociálních a biologických potřeb a je nutné, aby mělo citové vazby a to hlavně v rodině. V období předškolního věku sice dítě ovlivňuje i vrstevnická skupina, avšak ne do takové míry, jako jeho rodina. (Otevřelová, 2016)

Vzhledem k tomu, že rodiče mají stěžejní postavení v životě dítěte, mohou usnadnit nebo potlačit jeho růst, pokud rodiče vytvářejí prostředí, které je bohaté na podněty, dítě prospívá a stává se kompetentním členem společnosti. Jestliže však rodiče takové prostředí nevytvářejí, dítě může mít při rozvíjení kompetencí potíže. (John, Robins & Pervin, 2008)

Ačkoli se může zdát, že mateřská škola má dítě připravit na vstup do základní školy, není v tom sama. Obrovský podíl na této přípravě by měli přebírat také rodiče, protože ani nejlepší mateřská škola nenahradí roli rodičů. Učitelky mateřských školy by se mohly přetřhnout, aby bylo dítě dobře připraveno, ale pokud stejný postoj nezaujímají rodiče, může být snaha učitelek úplně zbytečná.

„...z velké části záleží na tom, jak rodiče doma procvičují a takoví ti, kterým o to vzdělání jde, tak ti se velice snaží, mají výborné výsledky, ale těm, kterým je to jedno, tak prostě bez procvičování nejde nic, takže ti opravdu nepostupují, ty výsledky nejsou...“
(UA)

Učitelky Blanka a Eva poukazují na nenahraditelnost rodičů v souvislosti s dnešní dobou, kdy se dětem často nevěnují rodiče, ale posazují je k televizi nebo je nechají, ať si hrají na mobilu nebo tabletu.

„...jako prostě, mmm, v dnešní době, no, že, jak mají všichni ty mobily a too, všechno nahrazuje tady totu péči, že... což není dobře, že...“ (UB)

„...jo jo jo... aby jim nedávali tablety do ruk doma, prosím vás, a mobily a nezapli televizi, jak přijdou ze školky...“ (UE)

Přestože by měla být učitelka respektovaným odborníkem, zákonným zástupcem dítěte je jeho rodič, který má plné právo rozhodovat o svém dítěti a to i v případě, kdy se rozhoduje o zahájení nebo odkladu povinné školní docházky na základní škole.

Dítě, které je nezralé, ohrožuje celková neúspěšnost na základní škole. Jestliže si rodiče nejsou jistí, zda je jejich dítě zralé a připravené pro zahájení školní docházky, mají možnost se poradit s odborníkem, pedagogicko – psychologickou poradnou a požádat o případné vyšetření dítěte. (Jucovičová & Žáčková, 2015)

„...vidíme to tak, že vstup do školy nebo ne, ale stejně poslední slovo mají rodiče. A oni se toho někdy trochu bojí, ale rozhodnutí je ve výsledku na nich...“ (UA)

„...abychom je informovali o tom, jak jsou na tom děti a případně doporučujeme vyšetření v pedagogické, pedagogicko – psychologické poradně, kvůli zvážení odkladu školní docházky. Ale rozhodnutí je na rodičích...“ (UD)

„...my to můžeme říct, ale nakonec oni stejně, rodič jako má vždycky to rozhodující slovo jo, takže my mu můžeme něco doporučit...“ (UE)

Může nastat i situace, kdy je dítě zralé na vstup do základní školy, ale i přesto rodiče požádají o odklad. „Obvyklé argumenty bývají, že dítě je ještě „dětské, hravé“, že mu „nechtějí ukrátit bezstarostné dětství“, že „není kam spěchat“, že „bude ve třídě nejmladší“, že za rok bude „ještě lepší, šikovnější, úspěšnější“. V těchto případech se spíše jedná o „školní nezralost rodičů“.“ V tomto případě rodiče nejsou připraveni na přijetí nových povinností a na změnu v organizaci rodiny. Nesmířili se s tím, že jejich dítě už vyrostlo. Dalším důvodem takového chování může být nejistota, jestli dítě ve škole

obstojí. Tyto, často zbytečné obavy, vznikly na základě zkušenosti vlastní nebo někoho z okolí. (Bednářová & Šmardová, 2011, s. 7)

5.1.3 Zvídavý rodič

S rodičem, který se o své dítě zajímá a snaží se pro něj udělat maximum, se spolupracuje hned lépe. Z následujících výpovědí je jasné, že rodičům, kteří mají dítě předškolního věku, není jedno, jak ke svému dítěti v tomto období přistupovat a snaží se zajímat o své dítě a komunikovat s učitelkami, aby jim společně stanovili co nejlepší podmínky pro přípravu.

Učitelka Adéla uvádí, že o prospívání dítěte s rodiči mluví hlavně o pololetí. V tu dobu informuje rodiče hlouběji o jeho školní zralosti a připravenosti a případně navrhně odklad školní docházky.

„...zajímají. Ne že bysme to řešili teda jako denně, ale třeba u toho pololetí si řekneme, jak to vidíme, informujeme rodiče taky třeba o tom, že když se nám to děťátko zdá, že by mu třeba rok odkladu prospěl, tak to s nima řešíme...“ (UA)

Učitelka Blanka zase srovnává situaci s předchozím rokem. Přestože je letos dětí, které se připravují na první třídu, méně, vidí, že se rodiče o své děti zajímají a sami se chtějí dozvědět, na jaké úrovni se jejich dítě nachází.

„...myslím si, že tady zrovna, mmm, jako tento rok ... zajímaví, zajímají, no je jich tady málo, loni jsme měli víc těch, mmm, předškoláků, že, ale jako ptali se...“ (UB)

Učitelka Dominika a Eva opět zmiňují odlišnost každého rodiče, s kterou souvisí i míra jejich zájmu o dítě.

„...ano, zajímají. Někteří více, někteří méně, ale zajímají...“ (UD)

„...mmm, zajímají, ale zase... je to individuální... jak kdo...“ (UE)

Mezi rodiči jsou i ti, kteří se zajímají až přes přiliš.

„...máte předškolní dítě a, mmm, z toho bych řekla, žeee mmm, pět maminek se zajímá extrémně, ...“ (UC)

Eva staví proti sobě oba extrémy. Ty, kteří se o dítě před vstupem do základní školy zajímají přiliš, ale i ty, kteří se nezajímají vůbec. Daný problém zmiňuje v souvislosti s odkladem školní docházky.

„...jo, někdo se zajímá teda z mého pohledu až moc a někdo třeba vůbec (smích). Jo, že většinou tam, kde, mmm, my si myslíme, že většinou tam, kde by ti rodiče měli se trošičku o ty děti zajímat, tak tam to bohužel moc nejde a ti zas, co bysme doporučili třeba i odklad, tak ti, ti za každou cenu jo, takže ti zas jsou až přehnaně, že nějaké všelijaké kroužky a ... tady tohleto...“ (UE)

Existují rodiče, jejichž dítě je nezralé a nepřipravené na zahájení základní školy, kteří však na doporučení odborníků nedbají a dítě do školy nastoupí. Na takové rozhodnutí pak doplatí nejvíce jejich dítě. (Bednářová & Šmardová, 2011)

Do hlavy nikdo nikomu nevidí. Ani učitelky mateřských škol nemůžou vědět, co si rodiče skutečně myslí o jejich doporučení. Existují rodiče, kteří na první pohled vypadají, že mají o spolupráci zájem, že chtějí své dítě posílat do první třídy dobře připravené, ale z výsledků dítěte je vidět, že se svému dítěti nevěnovali tak, jak jim bylo doporučeno. Přesný příklad, jak vypadá chování takového rodiče, popisují učitelky Adéla a Cecílie.

„... oni všechno odkývají, oni se vším souhlasí, mmm, jako tak navenek to berou, ale když pak chcu vidět nějaký výsledek tak se dovím prostě, že se to v té, že se doma nic neděje...“ (UA)

„...ona se zeptá, aby to nebylo blbý, že se nezajímá, ale ve výsledku to stejně třeba ani neřeší...“ (UC)

Eva se také setkává s tímto typem rodičů. Jako příklad uvádí logopedii a přestože se někteří rodiče dětí z její třídy snaží, ví, že učitelka ve vedlejší třídě to nemá stejně a rodiče s dětmi logopedii neprocvičují, přestože by měli.

„...ale nakonec oni stejně, rodič jako má vždycky to rozhodující slovo jo, takže my mu můžeme něco doporučit, oni řeknou jo fajn, ale vyjdou za dveře a myslí si stejně svoje takže mmm, někeří se snaží, ano, jako ... když jim třeba řekneme, máme to třeba, když já s něma mám tu logopedii nebo takhle s něma dělám, tak to oni fakt jako dělají jo, to musím říct, že někeří jo, ale zase třeba vedle mají holky... ona třeba když dělá mmm, potřebuje s rodiči spolupracovat kvůli tomu mluvení tak prostě tam vůbec jo, někdo se na to ani nepodívá...“ (UE)

Nemusí se jednat o učitelku z mateřské školy, ale i o učitelku ze základní školy, kam za necelý rok rodiče pošlou své dítě. I při schůzce s budoucí učitelkou jejich dětí

může být postoj rodičů obdobný a vše, co je potřeba, aby dítě nastupující do první třídy mělo zvládat, pak spadá na bedra učitelek mateřských škol.

„...ta paní učitelka z první třídy jim to říká, mmm, co by tak měli umět do té první třídy, že, a mi připadá, že oni přijdou, oni si to vyslechnou, ty rodiče jako (smích) jo to, tu paní učitelku z té první třídy, ale stejně prostě to potom vypustí druhým uchem ven a, a stejně... je to na nás, že...“ (UB)

5.1.4 Nezodpovědný rodič

Učitelky mateřských škol se bohužel běžně setkávají i s takovými rodiči, kteří přípravu dítěte na základní školu berou na lehkou váhu, nerespektují jejich rady a s dítětem se doma nepřipravují. Popisují tak smutnou realitu, která může dítěti, ale i učitelkám mateřských škol znepríjemnit toto zásadní období.

„...a ten zbytek maminek to neřeší. Prostě ono to nějak vyplyne...“ (UC)

„...i když my to tady procvičujeme, že, tak si myslím, že mohli třeba rodiče i do té logopedie s ním chodit, sami jako něco s tím dítětem a nedělají to...“ (UB)

Stejně jako Blanka, tak i Eva není spokojená se spoluprací s rodiči v oblasti logopedie.

„...potřebujeme s rodiči spolupracovat kvůli tomu mluvení tak prostě tam vůbec jo, někdo se na to ani nepodívá...“ (UE)

Blanka navíc dodává, že podle ní rodiče mohou upřednostňovat více svoji práci v domácím prostředí než domácí přípravu a čas strávený s dítětem.

„...no... jako nebylo by to špatný, no, ale rodiče takový nejsou, že... prostě dělají si pak, si k počítači zalezou a majou práci, já mám práci, že, nebo rychle napíšu úkol a tím to pro ně hasne, že... a děcko zase, běž si dělat svoje, že...“ (UB)

Učitelky jsou odpovědné za výchovu a vzdělávání dětí, protože je uvádějí do společenského života, avšak v životě dítěte nejsou zástupci jejich rodičů. (Vališová, Kasíková et al., 2011)

Mnozí rodiče předpokládají, že mateřská škola má povinnost stoprocentně děti nachystat do první třídy, proto veškerou přípravu přenechávají jen na ní. Učitelka Blanka se jejímu tvrzení sice pousmála, ale k smíchu tato skutečnost určitě není.

„... no, já si myslím, že víceméně to nechávají na té školce (smích)...“ (UB)

Pokud se učitelka Blanka zeptá dětí, zda doma opravdu procvičovali, co jim doporučila, v některých případech se setká s odpovědí, která ji netěší. I přes její rady se v rodinách nic nedělá pro to, aby se dítě zlepšilo v oblastech, ve kterých není stoprocentně připravené.

„...jo, když se jich zeptáte, cvičili jste to doma, tak to ani nprocvičujou, maminky prostě spoléhají, že to všechno udělá školka...“ (UB)

Často jí připadá, že děti v mateřské škole musí učit i základní věci, které by mohly umět již z domácího prostředí. Stejný postoj jako k těmto základním dovednostem mají rodiče i k přípravě dítěte na základní školu. Rodiče si s ní nedělají starosti a spoléhají, že vše, co bude dítě potřebovat pro další vzdělávání nebo pro další život, se naučí právě v mateřské škole.

„... nebo prostě ale jako spoléhají na to, že tady je naučíme úplně všechno, že... Aj jest (smích) mě kolikrát připadne, že, jo, přijdou a fakt se musijou krmit ty děcka, že neumijou ani ty lžičky držet, že, ...takže, mmm, takže na tu základní školu, to je to samý, jo, že prostě čekají, že, že je naučíme držet tužky, že je prostě naučíme barvy, tvary, všechno, nepřemýšlijou nad tím, že, když jim řeknem, že něco děcko neumí, tak stejně to doma s ním nikdo ani nedělá... je to na nás...“ (UB)

Stejně jako učitelka Blanka, tak se i učitelka Cecílie pousmála nad tím, že rodiče přenechávají přípravu dítěte na vstup do základní školy ve větší míře na mateřské škole.

„...rodič? Já bych řekla, že devadesát procent nechávají na školce (smích)...“ (UC)

Podle učitelky Evy mají někteří z rodičů ten názor, že se dítě v mateřské škole dostatečně připraví na základní školu a domácí příprava pro ně proto vůbec nepřipadá v úvahu.

„...spoléhají na to, že tak ty učitelky si to tady nějak odbydou a doma už potom třeba v tom nepokračují...“ (UE)

„...spousta rodičů má ten názor, prostě že ve školce všechno a... oni s vama ve školce, vás to naučijou...“ (UE)

Učitelka Dominika upozorňuje také na to, že rodiče neznají pravou funkci mateřské školy a pokládají ji za místo, kam můžou odvést své děti na hlídání.

„... mnozí rodiče, když děti vlastně začnou chodit, nepoznali jinou mateřskou školu, chodí k nám jako vlastně do první mateřské školy, mmm, tak, mmm, cítíme, že to podceňují, že nás berou, že jim tady pohlídáme děti...“ (UD)

5.1.5 Zkušený rodič

Učitelky popisují rodiče, kteří již jedno dítě v první třídě mají. Ti už podle nich vědí, co od přechodu z mateřské do základní školy očekávat a podle toho se k přípravě svého dalšího dítěte na vstup do první třídy také staví.

„...u těch druhých už víceméně oni ví, oni už víceméně s těma druhýma dětma vijou, do čeho jdou jo...“ (UE)

Druhé nebo další dítě může pro rodiče představovat další šanci. U dalšího dítěte už rodiče vědí, co základní škola obnáší. Mají prostě určité zkušenosti, ať už dobré nebo špatné. Z těch špatných by si měli podle učitelky Cecílie vzít ponaučení, podle kterých by měli přistupovat k dalšímu dítěti, aby se chyby spojené se školní docházkou, které provázely jejich první dítě, již netýkaly jejich dalších dětí.

„...protože to je rozdíl, když máte maminku, která už má jedno dítě na základce...Tak ona se k tomu staví úplně jinak... k tomu mladšímu, mladšímu dítěti, který do, které do té školy má jít, protože ona už, mmm, má přehled o tom, co se, co ta první třída obnáší aaa má jakousi zkušenost s tou první třídou. Tudíž většinou se staví k přípravě toho druhého dítěte jinak...“ (UC)

„...když to dítě fakt tam už v té první třídě je, tak mám zkušenost a podle toho se začnu zařizovat u to druhýho, abych neudělala chybu třeba zase nebo abych, mmm, aby to bylo podobný, aby to zase prošlo dobře, jo? Protože ta zkušenost vás nějak tvaruje potom do toho budoucna a to budoucno je to další dítě, které do té školy má jít...“ (UC)

Podle Blanky takoví rodiče, kteří už dítě v základní škole mají, již nemají zájem o informační schůzky s budoucí učitelkou jejich dítěte.

„...no, je pravdou, že rodiče, kteří už mají děcka v té škole, žee, tak už prostě nemají zájem tady o ty schůzky, že, že přijde paní učitelka a přijde jim vykládat, co v té škole je... že...Prostě už, už jako to znají, že, od těch starších, takže už prostě nepřijdou, že, na tu třídní schůzku třeba ani a nebo... mmm nebo už prostě dopředu mají reference o učitelích, kdo je má učit, nemá učit, že, takže prostě už, už mají, jako srovnávají to...“ (UB)

5.1.6 Socioekonomicky zatížený rodič

Finanční zázemí má přímý vliv na rodinu. Velikost rodinného rozpočtu vychází z aktuální situace. Pokud je rozpočet nízký, může to zapříčinit problémy v rodině, které pro některé nemají lehké řešení. (Majerčíková, 2012)

Socioekonomický status nás ovlivňuje ve všech ohledech našeho života. Odráží se v našem způsobu života, bydlení, uvažování nad různými problémy, ale i na příklad v našich zálibách a koníčcích. Stejně tak má zásadní vliv i při výchově dětí. Ty z nich, které pochází ze socioekonomicky slabého prostředí, mají obrovskou nevýhodu oproti ostatním.

„...jsou rodiče, kteří jsou třeba fakt z těch sociálně slabých skupin a ti, ti to mají trošku jakoby, když to řeknu lidově na háku (smích)...“ (UE)

„...co jsou tady takový fakt jako sociálně slabší, tak prostě tam, tam je to takové jakože nechcu to říct, že automaticky, ale oni tým dětem nemají co, co víc předat jo, že... já fakt... tam je to...taky špatné...“ (UE)

Učitelky Adéla a Dominika zdůrazňují, že socioekonomický status může ovlivnit přípravu dítěte do první třídy ve větší míře než to, kolik mají rodiče dohromady dětí.

„...možná bych to ani nedělila, od toho, kdo má dětí více a kdo méně, ale kdo se jim jak v té rodině věnuje. Myslím si, že to nezáleží z největšího dílu na počtu dětí, ale spíše jak ta rodina zvládá ekonomicky a jaké třeba... ti rodiče mají představy i to jaké oni mají vzdělání si myslím, že to ovlivňuje a ... úplně bych to takto nedělila, že třeba kde je dětí víc, že na to vzdělání se dbá míň. Myslím si, že to tak není...“ (UA)

„...někdy se může jevit, že rodiče s jedním dítětem, že se více zajímají, ale někdy zase z těch rodin, kde mají třeba více dětí, opravdu se i tito rodiče, že chtějí, aby ty děti vlastně všechno zvládaly, byly zároveň s ostatními, ti se zajímají také... Je to, já bych neřekla za tu strašně dlouhodobou praxi, bych neřekla, že ta jedna skupina, mmm, je nějak, že se více zajímá než ta druhá, samozřejmě rodiče sociálně slabí, tam je to trošku jinak. Záleží na způsobu života rodiny... a i třeba na jejich vzdělání, ale hlavně na způsobu života rodiny, jak se vůbec staví k životu, k povinnostem, jestli pracují, nepracují...“ (UD)

5.1.7 Rodič jako vzor

Pokud bychom srovnali sebe a své rodiče, určitě najdeme spoustu společného a to od vzhledu až po chování. Rodiče jsou lidé, s kterými strávíme značnou část života, a v mnoha ohledech tvarují osobnost svého dítěte. V některých případech mohou být rodiče inspirací pro své potomky a přenášejí na ně své dobré vlastnosti.

„...Cílevědomost určitě toho, toho, mmm, dospělýho, jestli je cílevědomej, tak to jaksi se snaží přenášet i na to dítě, že, tu cílevědomost...“ (UC)

To, zda rodič ovlivní své dítě v pozitivním nebo negativním slova smyslu, závisí do značné míry na jejich vzdělání. Rodiče s vyšším vzděláním si dokážou dávat věci do souvislostí a dokážou uvažovat nad budoucností svých potomků.

„... myslím si, že ten přehled těch rodičů s vyšším vzděláním a ten rozhled jejich je jinde, než u rodičů třeba jenom vyučených a že už si tak jako více skládají, čím lepší vzdělání, tím třeba možnost lepšího sehnání práce, čili výdělku, takže to si myslím, že ovlivňuje hodně...“ (UA)

Podle učitelky Dominiky může ale u těchto rodičů nastat problém v případě, že jejich dítě nemá takové výsledky, aby nastoupilo do první třídy. V tomto případě si nedokáží představit, že by jejich dítě mělo mít odklad povinné školní docházky, který berou jako potupu.

„...rodičům, kteří mají vyšší vzdělání, jakoby... zase nechci, nechci to úplně, úplně říci, že by jim více záleželo, ale snaží se, mají větší zájem a pokud je třeba nějaký trošku problém u dítěte, tak si zase nechtějí připustit, že by do té základní školy nastoupili...“ (UD)

Přestože je důležité, kam bude dítě do základní školy chodit, je mnohem důležitější doba, tedy kdy do ní dítě začne chodit. Ne ve všech případech rodiče přihlíží k tomu, jestli je dítě na školu zralé. Při upozornění odborníka na zvážení odkladu školní docházky pak reagují překvapeně nebo dotčeně. (Kutálková, 2014)

To, že je člověk vzdělaný však neznamená, že je šikovný na všechno. Ten, který má vysoké vzdělání a je ve svém oboru ceněným odborníkem, nemusí být na příklad manuálně zručný. I toto se může projevit na dítěti, který má takového rodiče, což Blanka při své práci v mateřské škole dokáže na dítěti poznat.

„...no pak zase ti vzdělání, že, tak prostě ty děcka třeba, jo oni tam mají ten potenciál, že, že prostě jsou třeba, budou třeba jednou chytrí nebo něco, ale tady v té školce se strašně projeví moc věcí, že třeba vůbec nejsou manuálně zruční, že, nebo to vždycky řeknem, to bude nějaký vědec, to už poznáme (smích), protože jako třeba neumí vůbec rukama, jo a....a pak když třeba se člověk zamyslí, tak ti rodiče třeba takoví jsou, že...“ (UB)

Přestože si Eva myslí, že vzdělání rodičů ovlivní jejich dítě ve velké míře, nezapomíná na to, že každý případ je individuální. Uvádí také to, jak je důležité, aby rodiče při výchově tvořili jednotný tým a oba měli nastaveny stejná pravidla.

Opakováním situací, kdy se rodiče nedomluví na stejném postupu, kdy jeden z nich něco povolí a druhý to zakáže, se dítě učí využívat tuto strategii, kterou bude využívat i v dalších situacích. (Otevřelová, 2016)

„...no... já si myslím, že dost... ale zase... já to furt mám, to je strašně individuální jo, prostě jsou rodiče, kteří jsou opravdu vzdělaní, mmm, mají třeba i vysoké školy, jsou strašně cílevědomí, ale... jo, zase... no... to, to jsou všechno strašný individuality jo, kde třeba vidíš, že má maminka třeba má zájem, tam to bojkotuje tatínek jo, nebo kde zas tatínek je takový, tak zas, mmm, ne vždy ti rodiče spolu v té výchově fungují jednotně...“
(UE)

O vzdělávací kariéře svého dítěte mají rodiče většinou nějakou představu. Cítí se za ni odpovědny a mají nemalá očekávání od základní školy. Na jejím výběru, který není jen záležitostí rodičů s vysokým vzděláním a z velkých měst, rodiče usilovně pracují hlavně v posledním ročníku mateřské školy. (Straková & Simonová, 2015, podle Majerčíková, 2017)

Můžeme si myslet, že vzdělaní rodiče budou mít i vzdělané děti a naopak. Avšak vzdělání není všechno a ne vždy jdou děti ve stejných šlépějích jako jejich rodiče. Učitelka Blanka ve své výpovědi uvádí, že ji často při své praxi rodiče překvapí. Někdy je toto překvapení v pozitivním slova smyslu, když vidí, že rodič, který není příliš vzdělaný, se o své dítě zajímá a pečlivě stará. Na druhé straně se ale setkává i s negativním překvapením, což je v případech, když o rodičích ví, že jsou velmi vzdělaní a pracují v lukrativním zaměstnání, ale jejich dítě nezvládá na příklad základní stravovací či hygienické návyky.

„...kolikrát přemýšlíme, že řeknem si třeba, jo to je, to je třeba vzdělaná, že, to je lékárnice, to je to, ale několikrát, tam ta péče třeba není ani taková jak, jak třeba mmm, já nevím, jak mmm, nebo i paní učitelky to jsou třeba několikrát i ze základní školy a překvapí nás, že zrovna ne, zrovna ten chlapeček, jo, nemá vůbec mmm, návyky hygienické mmm, jako nemy a myslím jako aj při jídle, jo, příbor, on už má jít do školy a prostě jak to drží, jo, že to nás právě překvapí, že několikrát si řekneme inteligentní, vzdělanej člověk aaa prostě tady na tyto věci vůbec ty děcka třeba neupozorní... no a potom, několikrát třeba jsou maminky, že, který třeba, mmm, obsluhuje jenom někde a vidíte, jako jsou takový

starostlivý, jo, že, že prostě víc o ty děti pečují mě někdy připadne... jako a nemusí to být pravidlem zase je to, je to individuální, že, že řeknete si někde je maminka taková, je to poznat, že jo, že to děcko, se věnuje a prostě dbá na to a může být vzdělaná jak chce. Vzdělání to asi moc neovlivní...“ (UB)

Učitelka Cecílie nepřisuzuje tak velkou váhu vzdělání rodičů, jako jejich vrozené inteligenci. Popisuje, že často i lidé, kteří mají minimální vzdělání, ho dosáhli kvůli tomu, že kvůli svému odlišnému temperamentu, byli kategorizováni do určitých skupin. Podle ní mohou mít lidé, kteří vystudovali třeba jen střední odborné učiliště větší intelekt než ten, který jen tak tak vystudoval vysokou školu.

„...no, vzdělání... vzdělání bych řekla, že ani tak neovlivní, jak vrozená inteligence... Jsou děti, které... projdou základní školou a protože mají takový nebo makový temperamen, nedostanou se na střední školu, kam by skutečně, mmm, jich, jejich inteligence měla postavit a dostat, jenom proto, že mají určitej temperament, jsou výbušnější, divočejší, tím pádem jsou řazeni do určitých škatulek a ve výsledku zjistíte, že byt' člověk s výučním listem, mmm, já nevím, ted'ka příkladně řeknu... tesař, má mnohem větší intelekt než ten, kterej si udělal vysokou školu s odřenyma ušima. Tudiž bych řekla, že vzdělání rodičů vůbec nemusí tady toto ovlivnit. Určitě to ovlivní... nějaká životní zkušenost... mmm, určitě to ovlivní intelekt toho člověka, mmm... možná i nějaké ty charakterové vlastnosti, což znamená... aktivita, pečlivost... to může mít i člověk, kterej nemá... kdoví jaké vzdělání...“ (UC)

Někteří z rodičů by si přáli, aby mělo jejich dítě v životě větší šance, než mají oni. Proto chtějí, aby bylo jejich dítě ve škole úspěšné a mělo tak příležitost pro lepší zaměstnání a celkový životní styl, než měli oni.

„...může se jevit, že vzdělanější rodiče mají, více se snaží a mají vyšší zájem, může se to jevit, ale naopak rodiče třeba opravdu se základním vzděláním, někteří, se velice snaží a chtějí, aby ty děti mely do života větší šanci, než oni...“ (UD)

5.2 Změna nejen pro dítě

Při nástupu do základní školy se proměňuje život nejen dítěti, ale i celé jeho rodině, protože se změní každodenní rytmus a priority členů rodiny. Projevy dítěte, na které se dříve nekladla tak velká váha, jako na příklad soustředění, samostatnost či pečlivost, jsou po zahájení první třídy více hodnoceny okolím dítěte. (Šulová, 2014)

Když dítě nastupuje do základní školy, ne všichni rodiče si můžou uvědomovat, jaká změna to pro jejich rodinu znamená. Na tuto změnu by se měli připravit dostatečně dopředu před zahájením školní docházky, aby následně nebyli překvapení, o čemž pojednává tato kategorie. Při nástupu dítěte do základní školy nastává nová etapa v životě dítěte, ale i v životě rodičů.

5.2.1 Příprava na změnu

Mateřské a základní školy spolu často spolupracují. Do této spolupráce jsou zapojeny i děti, které zanedlouho nastoupí do 1. třídy. Jak na spolupráci MŠ a ZŠ pohlížejí rodiče dětí, popisuje tato subkategorie.

Některé základní školy dobře spolupracují s mateřskými školami ve spádové oblasti. Společně s rodiči se můžou jít děti podívat do základní školy nebo se dokonce účastnit vyučování, což přispívá k seznámení dítěte a rodičů se školou rychlejším a přirozenějším způsobem. (Klégrová, 2003, podle Šulová & Tomanová, 2014a)

Před nástupem dítěte do základní školy je dobré, aby nejen rodiče, ale i dítě vědělo, co ho za pár měsíců čeká. Pomocť mu v tom může spolupráce mezi MŠ a ZŠ. Díky ní má dítě možnost seznámit se s budoucí základní školou. Uvidí, jak to ve škole vypadá, jací jsou tam učitelé, jak to ve škole probíhá nebo že jsou v ní stejné děti, akorát o něco starší. Každá z mateřských škol, ve kterých pracují mé participantky, spolupracuje alespoň s jednou základní školou. Rodiče se pak k této součinnosti staví dvojím způsobem.

V prvním případě se rodiče staví ke spolupráci mezi mateřskou a základní školou pozitivně, což jsem také předpokládala.

Učitelka Cecílie popisuje, že spolupráce nemusí mít pouze pozitivní přínos, ale v případě spolupráce MŠ, ve které pracuje, se ZŠ, vnímá spolupráci jako přínosnou, stejně jako ji vnímají i rodiče dětí.

„...vždycky, vždycky jakákoliv spolupráce, vždycky přináší přínos... vždycky je to přínos, jo, ale teď záleží, jestli pozitivní nebo negativní, že, některá spolupráce může přinést i negativní, jo, protože jakmile si lidi nesednou a mají spolupracovat, tak je to špatně, ale... jako tady bych řekla, že ano, že určitě je to fajn a aj rodiče to tak vnímají...“ (UC)

Učitelka Dominika popisuje možnost pro děti a rodiče, která jim přináší spolupráce se základní školou. Rodiče mohou společně se svým dítětem navštěvovat přípravný kurz přímo na dané ZŠ, díky kterému by dítě na vstup do základní školy mělo být lépe

připraveno a lépe by se tak na ni mělo adaptovat v začátcích. I tento způsob spolupráce mezi ZŠ a MŠ je rodiči vnímáno kladně.

„...také vlastně rodiče, pokud tam své dítě přihlásí, chodí tam s ním, vidí tu možnost vlastně té práce s dětmi a seznamují se více s tím, co vlastně to dítě ve škole čeká. A to si myslí, že je rodiči vítáno aaa staví se k tomu velice pozitivně...“ (UD)

Mateřské školy nemusí spolupracovat pouze se základními, ale třeba se základními uměleckými. S takovou součinností mezi školami má zkušenost učitelka Eva, která se doposud neseetkala s tím, že by rodiče měli s touto formou spolupráce jakýkoliv problém.

„...já myslím, že kladně. Zatím nám teda nikdo neřekl, že by to někomu vadilo, že by nechtěl, aby nešlo do hudebky nebo prostě nešlo jo, takže prostě tady v tomto si myslím, že určitě jakákoli taková ta činnost navíc je od těch rodičů přijímána pozitivně. Někdo se k tomu třeba vůbec nevyjadřuje, někdo to bere jakože automaticky, že aspoň se něco děje nebo takhle... aleee, většinou pozitivně...“ (UE)

Učitelka Blanka říká, že spolupráci vítají nejen samotní rodiče, ale i děti. Ještě více posílit může jejich nadšení i to, že má dítě v základní škole sourozence a je na něj náležitě hrdé.

„...jo oni to vítají. Já si myslím, že to vítají, že jsou rádi, že, že prostě půjdou se podívat do té první třídy. Oni o tom básní vždycky ty děcka, že... jdeme se podívat do prv, a někdo tam má sourozence, že, tak vlastně ještě taky vždycky upozorňuje, já tam mám sestru, já tam mám bráchu, že, takže prostě jsou rádi. Já si myslím, že rodičům to určitě nevadí, já si myslím, že to je spíš jako plus...“ (UB)

Co už jsem ale neočekávala, je druhý přístup rodičů k této spolupráci, kteří ji považují za něco, co už je samozřejmé.

„...rodiče jsou zvyklí na to, že to tak funguje, že tam ty děti bereme. Berou to docela jako samozřejmost. Nijak nás o to nežadají, nijak nám to moc nevychvalují, ale v podstatě to tak berou, jakože to tak je a že to dítě si to prostředí tam prostě může odzkoušet...“ (UA)

„...někdo se k tomu třeba vůbec nevyjadřuje, někdo to bere jakože automaticky, že aspoň se něco děje nebo takhle...“ (UE)

5.2.2 První třída na nečisto

Základní škola je pro dítě něco nového a dítě neví, co od ní má očekávat. Neví, jak to tam bude vypadat, koho bude potkávat, ani jak bude probíhat běžný den. Netuší, co to „chodit do školy“ vlastně znamená. Jakmile děti začínají chodit do základní školy, opouští tím něco jistého, stabilního a emocionálně zabarveného, z čehož můžou mít strach, a ze začátku docházky se u nich projevuje izolace až snaha odejít, ustrašenost, plačtivost, případně agrese. (Šulová & Tomanová, 2014a)

Mateřská a základní škola spolu nespolupracuje jenom tak, ale z určitého důvodu, kterým je „dítě“. Díky spolupráci mezi školami si nastávající prvňáček dokáže představit, co ho v září čeká. Základní škola pro něj díky spolupráci přestane být pouhým pojmem, pod kterým neví, co si má představit, ale začne být reálným místem.

Podle učitelky Blanky si dítě může díky spolupráci MŠ a ZŠ uvědomit, že se opravdu něco děje. Že se z nich stanou velcí školáci, na což se těší a zároveň si uvědomí, že být školákem není jen tak, ale je to spojeno i s určitými povinnostmi.

„...je to už prostě jiný, že, než v té školce, takže si myslím, že, mmm... jako tady to, v tom ta spolupráce má přínos, že ty děcka si uvědomí... že už je budou čekat povinnosti... A navzájem se těší, že...“ (UB)

Podle Cecílie je pro dítě přínos už jen to, že se dítě seznámí s prostředím, ve kterém bude zanedlouho trávit velkou část dne.

„... přínos to určitě má... za první ty děti tím, že vidí tu školu, tak ví, do čeho jdou...“ (UC)

Učitelka Eva zmiňuje opět spolupráci se základní uměleckou školou, kterou spousty dětí začne s nástupem do základní školy také navštěvovat.

„...oni se seznamují s tím prostředím, protože potom, jak nastupujou, my většinou bereme, když chodíváme na koncert do hudebky, chodí předškoláci jo, mmm, mívají tam výtvarné činnosti, na koncerty, takže víceméně je to takový jakože, ty děti se jdou podívat, co je čeká, jo...“ (UE)

Základní škola nemusí být v kontaktu pouze s mateřskou školou, ale i s rodiči jejich budoucích žáků prostřednictvím různých akcí. Dominika zmiňuje, že tyto akce mohou být jak pro děti, tak pro jejich rodiče, protože i ti se jich účastní.

„...pořádají den otevřených dveří pro děti, pro rodiče a pořádají takovou školičku, kde vlastně děti se můžou seznámit s paní učitelkou z první třídy, která vlastně, mají pracovní listy, sešity, pracuje s nimi, tam se vlastně seznámí s prostředím, se způsobem práce v základní škole, což si myslím, že pro ty děti má přínos...“ (UD)

Učitelka Adéla tvrdí, že je pro dítě důležité i to, že může být svědkem, že základní školu zvládají i takové děti, které s nimi ještě loni chodily do mateřské školy.

„...já si myslím, že spolupráce, tady ta spolupráce má přínos. Už jenom kdyby to dítě si mělo obhlédnout to prostředí, do kterého přijde, zjistit, jak to tam funguje, že prostě, to zvládli i ti předškoláči loňští, jo že prostě to asi nebude taková hrůza...“ (UA)

Jednou z forem spolupráce mezi mateřskou a základní školou jsou ukázkové hodiny pro budoucí žáky prvních tříd. Ti se společně chodí podívat na to, jak vyučovací hodina ve škole vypadá. Díky tomu se můžou opět setkat s dětmi, se kterými se ještě před rokem běžně setkávaly v MŠ.

„...my tam vždycky chodíme se dívat jak když na náslech do první třídy... ted'ka vlastně někdy leden, únor, já si myslí, že nás pozvou do první třídy vlastně a tam jsou i děcka z místní obce, co tam šly loni, že, v té první třídě, většinou takhle zvou do třídy, že, tak vlastně se ukážou, co už se naučili, číst, psát, počítat, že, tak paní učitelka vždycky udělá takovej výstup...“ (UB)

Podobnou zkušenost, že se předškoláci chodí společně podívat na ukázkové hodiny do 1. třídy, mají i učitelky Cecílie, Dominika a Eva.

„...jedna z těch spoluprací je, že naše předškolní děti ...jednou za rok, většinou leden, únor se zajdou podívat do vyučovací hodiny prvnáčků...“ (UC)

„...s tou spolupracujeme úžeji. Tam se chodí i předškoláci podívat na naše kamarády prvnáčky...“ (UD)

„...chodíme na návštěvu vlastně na ukázkové hodiny do těch základních škol, takže... nooo, ty děti aspoň potom vijou, co je čeká...“ (UE)

Učitelka Adéla uvádí, že děti se chodí do první třídy nejen podívat, ale samy jsou součástí vyučování, jako skuteční žáci. Mají možnost se na chvíli stát žáky první třídy se vším, co tato role obnáší. Mohou komunikovat s učitelkou na základní škole a aktivně se zapojit do vyučování.

„...ti nás vždycky zvou na takovou náslechovou hodinu a mají to udělané pěkně, protože... paní učitelka zve i ty naše děti ke spolupráci, takže je... vtáhne je vlastně do toho vyučování, dává jim různé úkoly a sleduje, jak reagují...“ (UA)

5.2.3 Velký krok v životě dítěte

Dítě předškolního věku je před vstupem do školy zneklidňováno vnitřními dispozicemi spolu s věkovými zvláštnostmi, ale mají na něj vliv i vnější situace, jež si dítě neumí zpracovat. Vývoj dítěte můžou ohrožovat dospělí, s kterými přichází běžně do kontaktu. Pokud jsou lhostejní k jeho potřebám, nepodněcují dítě k přirozenému poznávání, můžou vytvářet překážky v jeho rozvoji a stát se tak negativním vzorem. Z takového vlivu se nebude dítě dostávat lehce. (Koťátková, 2014)

Děti si názor na školu utváří podle toho, co slyšeli od členů rodiny a známých. Málokteré dítě se do základní školy pouze těší. Většina z nich má alespoň nějakou pochybnost, jestli to tam vůbec zvládne. (Kutálková, 2005, podle Šulová & Tomanová, 2014a)

Základní škola nemusí být pro všechny děti vidina místa, kam se těší, ale pro některé to může být pravý opak.

„...že prostě, to zvládli i ti předškoláčky lonští, jo že prostě to asi nebude taková hrůza...“ (UA)

„...není to pro ně nějaká ima, imaginární budova, ze které by mohli mít strach a děsy a já nevím co...“ (UC)

Před strachem z první třídy může pomoci právě to, že se děti se základní školou seznámí ještě dříve, než do ní nastoupí.

„...nemusím se toho bát, jakože někdo řekne, jdete tam do školy nebo něco, že už jidou vlastně do známého prostředí...“ (UE)

Při nástupu do základní školy je důležité, aby dítě přijalo novou sociální roli. Role školáka vzniká v prostředí, které je pro dítě dosud neznámé. Tím může být školní budova, třída nebo družina. Může být ale spoluvytvářena i v domácím prostředí v průběhu přípravy na vyučování, nebo když rodiče dítěti vyprávějí své zážitky z doby, kdy oni sami chodili do základní školy. (Nádvorníková, 2017)

Jedna z příčin strachu z první třídy mohou být i rodiče, kteří děti před zahájením školního roku nevhodně zastrašují.

„... trošku možná z té školy mají obavu, rodiče mnohdy ty děti straší, že třeba zlobí o prázdninách, ale přece jenom, je to velká budova, větší kolektiv...“ (UD)

Vstup do první třídy představuje pro dítě novou životní situaci, která je spojena s dřívějším vstáváním a možným postrádáním dopoledního pobytu venku či odpočinku po obědě. Proto je důležité postupně přizpůsobovat biorytmus dítěte. (Nádvorníková, 2017)

Vstup do základní školy představuje pro dítě obrovskou změnu, kdy se dítě dostane do nového prostředí, je součástí jiného kolektivu, nové třídy, učí ho jiná učitelka a musí se chovat odlišným způsobem a dodržovat jiná pravidla než bylo zvyklé z mateřské školy.

„...jakože tady si můžou ještě třeba pohrát ráno, že, taky se plní, jako, jakoby určitá řízená činnost se dělá, že, takže jako plní se úkoly, ale tam že prostě už je to jiný, že už jsou ty, celý den v té lavici, že vlastně mají jenom přestávky na jídlo, že, a že musí se hlásit a je to takový mmm... je to už prostě jiný...“ (UB)

„...je tam jiný způsob vlastně organizace a v mateřské škole máme vlastně i takové větší bezpečnostní opatření, pořád jsme s dětmi, nenecháváme je samy a tam, i když je samozřejmě dozor na chodbách, tak ty děti se pohybují samy a pro některé dítě to může být stresující...mmm, potom vlastně... si myslí, že pro ně je náročnější opravdu usedět v lavici, i když mají, učí se v blocích, ale usedět v lavici, soustředit se delší dobu, než v mateřské škole vlastně...“ (UD)

Změna režimu dítěte způsobená vstupem do první třídy, je ovlivněna i rodinou, jak říká učitelka Adéla. Zda se dítě dokáže soustředit a udržet pozornost na danou činnost podle ní vychází z rodiny.

„...no tak je to ta velká změna režimu, kdy tady to dítě má opravdu větší volnost a je tady daleko větší možnost pohybu volného, kdežto v té škole si myslím, že to dítě je prostě opravdu na určitý počet minut usazeno a musí vydržet, a to si myslím, že u dnešních dětí je dost velký problém. Takže je to takové to zklidnění a soustředění... na kterém tady pracujeme ale ... jde to někdy hodně těžko. Zase bych ještě se vrátila tady při tom k rodině, protože si myslím, že to vychází i dost z té rodiny, taková ta nesoustředěnost a neschopnost prostě ten úkol dotlačit, dotáhnout do konce. To si myslím, že na tom by se mohlo pracovat i doma...“ (UA)

Pozornost člověka je ovlivněna spoustou faktorů. Soustředěnost je duševní stav, který je závislý na vnějších a vnitřních podmínkách. Velkou roli zde sehrává rodinné a výchovné vedení, ale i osobnost daného dítěte. Podle Otevřelové (2016) se děti, které vyrůstají

v neuspořádané rodině, koncentrují méně. Pokud na dítě působí rodič nebo jiná osoba aktivně, intenzivně a motivuje ho k dané činnosti, činnost ho více zaujme.

Nový režim je podle Evy problém nejen pro samotné dítě, ale i pro rodiče, kteří si musí zvyknout striktně dodržet čas, který je v základní škole zásadnější, než byli do teď zvyklí.

„...prostě změna. Musí se s tím srovnat, no... a samozřejmě dodržet ten režim. Tady oni si chodí do školky, víš co, kdy chtějí, tady se scházejí vlastně od šesti do osmi hodin třeba a tam opravdu je dodrženy ten čas, že tam prostě do té půl osmé musí být, jo a myslím si, že to dělá problém hlavně i rodičům...“ (UE)

S nástupem dítěte do základní školy, doléhají na rodiče změny s tím spojené. Můžou být zaskočení běžnými organizačními změnami, jako je vstávání a doprovod do školy, nebo změny týkající se dojíždění do školy, které může být komplikované hlavně, pokud jsou v rodině další mladší děti. V souvislosti se školou se rodiče dětem musí věnovat jinak, než byli zvyklí. (Franclová, 2013)

5.3 Učitelka a její role

Učitelky nesou určitou zodpovědnost za výchovu a vzdělávání dětí ve vztahu ke společnosti, avšak pro dítě nejsou zástupci rodičů. To, jakým způsobem se ke svému povolání staví, se výrazně odrazí na formování lidských bytostí a ovlivní i jejich individuální životní dráhy. (Vališová, Kasíková et al., 2011)

Učitelka mateřské školy má významnou roli při přípravě dítěte na základní školu, která je popsána v následující kategorii. Její každodenní práce s dětmi by měla směřovat k tomu, aby je dokázala dostatečně připravit, v součinnosti s rodinou, na základní školu. Často ale může záležet i na samotné učitelce, jaký vliv bude mít na dítě nebo dokonce jakým způsobem dokáže ovlivnit rodiče dětí.

5.3.1 Učitelka v roli jedinečné osobnosti

To, jak dítě prožívá, co se v mateřské škole děje, může také rozhodovat o vztahu mezi učitelkou a rodiči. Přiměřená interakce mezi rodiči a učitelkami mateřských škol podporuje učitelčinu snahu o rozvoj dětí, díky čemuž jsou spokojeni jak rodiče, tak i děti. Rodiče jsou učitelčinými partnery, kteří se podílejí na tom, aby byla práce učitelky efektivní. Rodiče po učitelce požadují, aby měla kladný emoční vztah k dětem a vytvářela příznivé klima v mateřské škole, ale také by měla být důsledná, nabízet dětem spousty podnětů, dávat jim jasná pravidla a být konsekventní v jejich dodržování.

Svými profesními dovednostmi je učitelka schopná ovlivnit vztahy s rodiči. Učitelka nepracuje pouze s informacemi, jejím klíčovým pracovním nástrojem, který nabývá stále většího významu, je ona sama, její osoba a osobnost. (Gillernová & Mertin, 2010)

Stejně jako je určitá osobnost rodič, je určitá osobnost i učitelka mateřské školy. A to, jakým způsobem a do jaké míry bude rodič učitelku respektovat a řídit se jejími doporučeními, závisí na její jedinečné osobnosti.

Učitelka Blanka říká, že nezáleží na mateřské škole, ale právě na samotné učitelce.

„...takže není to školka od školky, že... je to učitelka od učitelky zase jak si to kdo udělá, tak to má...“ (UB)

Rodiče mohou učitelku brát i podle toho, na jaké příčce kariérního žebříčku se nachází. Často může ale osobnost znamenat víc, než její postavení v mateřské škole.

„...strašně záleží na osobnosti učitelky... jestli bude ten rodič dbát na ty rady nebo ne a taky jestli to teda řekne ředitelka, učitelka a mnohdy, mnohdy taky se může stát, že, mmm, vezme víc v potaz tu učitelku než ředitelku. Zase se jedná o té osobnosti...“ (UC)

Povolání učitelky v sobě skrývá kompetentnost k tomu, aby poskytovala rodičům rady a doporučení ohledně jejich dětí. Právě učitelky mateřských škol mají potřebné vzdělání, důležité teoretické poznatky a dostatečné množství praktických zkušeností k tomu, aby se na danou věc, v tomto případě můžeme říct na dítě a jeho úroveň školní zralosti a připravenosti, dokázala podívat objektivně a sdělit tak svůj názor odborníka.

„...prostě my jsme odborníci na to, abysme jim poradili...“ (UB)

Zásadní rolí učitelky, a to nejen před vstupem dítěte do základní školy, je její role diagnostika. Ona je ta, která by měla jakékoli dítě srovnat s ostatními a určit, zda je dítě plně připraveno na zahájení základní školy či jestli by mu ještě rok v mateřské škole prospěl.

Diagnostická činnost učitelky je pokládána za jednu z nejvýznamnějších komponent edukačního procesu. Bez ní by výchovně – vzdělávací proces nedokázala realizovat kvalitně a efektivně. Poskytuje informace o výsledku vzdělávání, jak u jednotlivých dětí, tak i třídy nebo celé školy. (Syslová & Kratochvílová, 2017)

Pokud nedokáže učitelka mateřské školy diagnostikovat správně, může mít tato chyba fatální následky na dítěti a to v obou případech, tedy pokud dítě do základní školy pošle,

ale dítě ještě není připraveno, a i v případě, že dítě mělo jít do základní školy, ale stráví další rok v mateřské škole. Protože rok je v životě tak malého dítěte strašně dlouhá doba, za kterou se může dítě úplně změnit.

„...vždycky je problém, pokud máte špatného diagnostika učitelku... která ty děti připravuje do té první třídy. Pokud máte špatného diagnostika a nedokáže odhadnout, jestli to dítě má na tu základku nebo nemá, tak to je největší problém a nejčastější problém, který se může stát a, a nastat...“ (UC)

Každá učitelka by ji měla mít a v průběhu své praxe by si ji měla udržovat. I její přirozená autorita může mít vliv na to, jak ji budou rodiče vnímat. Zda bude pro rodiče představovat autoritu nebo kamarádku, která jim pohlídá dítě.

„...taky tam musí být nějaká přirozená autorita, že, někdo to nemá. Jsou učitelky, který jsou prostě kámošky už mezi dveřma s tím rodičem...“ (UC)

Mezi učitelem a rodičem může být i něco společného. Často je učitelka mateřské školy matkou a matka je zároveň učitelkou. Taková učitelka se dokáže lépe vcítit do dané situace i z mateřského hlediska. Tuto situaci, kdy je učitelka zároveň i matkou dobře znají učitelky Blanka a Eva.

Učitelka Blanka sděluje, jak je pro ni nepochopitelné, že některým matkám je nejspíš úplně jedno, jak se jejich dítě vyjadřuje nebo zda má nějaké logopedické problémy. Pokud by byla na jejím místě, určitě by sama chtěla, aby se její dítě v této problematické oblasti zlepšilo a sama by proto něco udělala.

„...třeba... já jako matka, určitě když by moje děcko tak mluvilo, tak bych, mmm, nespolehala jenom na tu školku, že tady se to, ale prostě sama bych měla zájem s ním doma mluvit...“ (UB)

Učitelka Eva zase soucítí s rodiči, kteří si potřebují alespoň na chvíli za den odpočinout. A to i od dětí. Přestože je učitelka v mateřské škole a ví, jak je společně strávený čas rodičů a dětí důležitý, stejně tak je pro ni důležité, aby měla čas i sama pro sebe.

„...já když si sáhnu sama do svědomí, já přijdu dom a potřebuju taky mít svoju půl hodinku klidu, jo, že taky hned se nevěnuju, taky kluky, kluci mají kroužky, že, vozím je, tak přijedem dom kolikrát, su taky ten jedinec, kdy přijedem dom a pak už člověk nemá náladu na nic...“ (UE)

5.3.2 Učitelka v roli rádce

Nikdo není vševědoucí. Ani rodiče. Zvláště, pokud mají první dítě. Vše je pro ně nové a teprve získávají zkušenosti. Často si nemusí být jisti, jak se k dítěti zachovat, v které oblasti by se dítě mělo zlepšit a jak k tomuto zlepšení dojít. Neví, jak se zachovat, pokud je nějaký problém a pokud se dostávají na přelom nové životní etapy dítěte, potřebují někoho, kdo je touto etapou provede. Potřebují, aby jim někdo poradil a nastínil, kudy tato neznámá životní cesta povede a na jaké překážky v ní by se měli připravit. Takovým průvodcem by se pro ně měla stát učitelka mateřské školy, která dobře zná nejen tuto cestu, ale i dítě, kvůli kterému se rodina vydává do neznámých vod.

Význam posledního roku v mateřské škole by měla učitelka rodičům zdůrazňovat, stejně tak by měla zdůraznit, že se jedná o následném úspěchu dítěte v základní škole. Učitelka by měla zkusit rodiče motivovat k tomu, aby se více zajímali o přípravu dítěte na první třídu. Zahájení docházky na základní škole je významná událost pro dítě, takže by rodiče měli vědět, že mu učitelka poskytne informace o prospěchu jejich dítěte v mateřské škole. (Otevřelová, 2016)

Gillernová a Mertin (2010) uvádějí, že učitelka mateřské školy by si měla uvědomit, že při přechodu dítěte z mateřské do základní školy je důležité brát v úvahu faktory, které souvisí se školní připraveností dítěte. K tomuto způsobu uvažování by měla vést i rodiče, kteří můžou být v důsledku toho více aktivní při získávání informací od školy.

Učitelky Adéla, Dominika a Eva doporučují rodičům, jejichž dítě se chystá na první třídu, aby o něj zvýšili zájem. Ať už zájem získat informace od jejich učitelky, tak i o samotné dítě.

„...no navrhovala bych, aby se možná u těch předškoláků ještě víc informovali o tom, jak to jejich dítě na tom je. Nemuselo by to být třeba až v pololetí, mohli by třeba už od září říkat, tak co se mu daří, co se mu nedaří. Možná by to mohlo vycházet z většího zájmu těch rodičů, jinak my jsme schopní jim informace poskytnout kdykoli...“ (UA)

„...no, kdyby nám více naslouchali, více s dětmi pracovali, aby po nich chtěli požadavky přiměřené věku, aby je učili respektovat pravidla, aby s nimi co nejvíce mluvili a hlavně to stavět na té celkové spolupráci...“ (UD)

„...jak přijdou ze školky, aby se jim věnovali, protože, mmm děcka řeknou,... dneska jo, to bylo opravdu, na nich to hrozně poznáš, když oni nejsou venku nebo něco, oni jsou strašně nedobří...“ (UE)

Dítě bere své rodiče jako příklad. Učí se od nich a postupem času přijímá jejich způsoby chování a jednání. Poskytnout dítěti dostatek společně prožitého času je velmi důležité. To, jak funguje svět, se dítě učí právě při společných činnostech. Od svých rodičů může vypožorovat, co dělají nebo jak řeší různé situace a právě tak, jak se chovají a řeší věci oni, se bude chovat a bude řešit různé situace jejich dítě. Otevřelová (2016) poukazuje také na společný rys „zlobivých“ dětí, kterým je nuda. V této souvislosti uvádí, že je úkolem dospělých, aby dítěti smysluplně naplnili čas společnými prožitky. V opačném případě rodiče v pozdějším věku jejich dětí mohou být překvapeni, jak si dítě tuto nudu vyplnilo samo.

Čas nejde vrátit zpět, ani ho zastavit. To by si podle učitelky Blanky a Evy měli rodiče uvědomit nejen v předškolním období.

„...více času, no... jako a to taky každé nedělá, že v dnešní době...“ (UB)

„...oni si musí udělat čas na ty děti, jo. Já když se třeba děček zeptám, oni řeknou, my jsme přišli dom, maminka si šla zapálit cigárko, uvařit kafe, jo a... do večera seděli u pohádky...“ (UE)

V prvních letech života dítěte je pro něj rodič navigátor, který určuje, jak bude v rodině probíhat komunikace. Měl by tedy přirozeně využít čas s dítětem podle toho, kdy se mu to zdá vhodné podle situace. Jestli má dítě nabitý program a má hodně kroužků, má rodič pro společnou komunikaci využít chvíle při večeři nebo při ukládání dítěte ke spánku. Lze také využít situace, kdy se rodič vrátí z práce a společně s dítětem si můžou říct, co během dne prožili. Vhodné je také, aby se čas od času věnoval jeden rodič pouze jednomu dítěti. Rodič má prostor k tomu, aby lépe vnímal prožitky jednoho dítěte a dítě má dobrý pocit z toho, že se mu rodič v tento čas plně věnuje a není rušeno svým sourozencem nebo jinými členy rodiny. (Špaňhelová, 2009)

Aby dítě dokázalo správně používat řeč, je potřeba, aby s ní přicházelo do přiměřeného a přirozeného kontaktu. Rodiče by s ním měli dostatečně mluvit, avšak to, na jaké komunikační úrovni se dítě pohybuje, ale i jak se chová, neovlivní pouze rodiče, ale ovlivní to i prostředí, v němž rodina žije. (Šulová & Havlíková, 2014)

I něco tak obyčejného, jako je mluvené slovo, může přispět k tomu, aby bylo dítě do první třídy lépe připraveno. To považují za důležité i učitelky Blanka a Dominika.

„...no co nejvíce prostě mluvit s těma děčkama doma, že, říkat si, co bylo ve škole, jako ve školce, že, tady, že, co jste dělali, aby to děcko dokázalo vlastně o tom, mmm,

povykládat, že, protože, mmm, potom přijde ze školy a má říct, jaký má dělat úlohy a co po nich paní učitelka chtěla a nedokáže to říct...“ (UB)

„...aby s nimi co nejvíce mluvili ...“ (UD)

„Rodiče by měli dítěti naslouchat, ne je poslouchat.“ (Otevřelová, 2016, s. 21)

Stabilní rodinné zázemí a prostředí s pozitivní atmosférou domova, ve kterém je dítěti nasloucháno a sdílí se společný čas i jinými způsoby než jen sledováním televize, je velice významné. Podstatný je i rozvoj řeči a kvalita komunikace v dané rodině. Rodiče mohou dětem vyprávět, společně s ním číst a tím vytvořit vztah ke knihám, ale i k novým poznatkům. Těmito společnými činnostmi a mnoha dalšími by rodiče měli podporovat zvědavost dítěte. (Šulová & Havlíková, 2014)

V dnešní době technologií se knihy již nevyužívají tolik. Přitom při společném čtení může docházet k většímu sblížení mezi dítětem a rodičem. Díky čteným příběhům může mít dítě také větší fantazii, protože je určitě něco jiného, pokud čte rodič dítěti každý den jinou kapitolu z knihy, než pokud mu každý večer pouští stejnou pohádku v televizi.

„... aj třeba k tomu čtení se vrátit, že, dneska málo se čte, že, pouští se televize...“ (UB)

„...číst pohádky. Nečtou rodiče. To taky vím...“ (UE)

5.4 Informovaný rodič, chápaný rodič

Předávání informací mezi učitelkou mateřské školy a rodiči je velice důležité a nepostradatelné v době přechodu dítěte do základní školy. I zde by ale měla platit určitá pravidla a způsob, jak informace předávat, což popisuje tato kategorie.

Pokud je spolupráce a komunikace mezi mateřskou školou a rodiči dobrá, rodiče vnímají, že mateřské škole záleží na prospívání dětí, je o ně dobře postaráno a budou tím škole více důvěřovat. (Otevřelová, 2016)

Existuje mnoho důvodů, proč rozvíjet, posilovat a udržovat spolupráci mezi školou a rodinou. Spolupráce může zlepšit školní klima, poskytnout podporu rodičům, propojovat rodiny se školou nebo napomoci učitelkám k tomu, aby rodičům lépe porozuměli. Hlavním důvodem je však pomoci dětem, aby byly úspěšné ve škole a při tom v životě využily svůj potenciál. (Epstein, 2011)

5.4.1 Všeho s mírou a ve správný čas

Komunikace mezi rodičem a učitelkou by měla probíhat v klidné atmosféře. Některé z těchto informací jsou důvěrné, proto by u komunikace neměli být svědci. Při rozhovoru

s rodiči by měla učitelka dítě co nejvíce chválit a ne jen kritizovat, protože v tomto případě si musí uvědomit, že nekritizuje pouze dítě, ale i samotné rodiče. Zároveň by měl umět rodičům vhodně poradit. (Holeček, 2014)

Všechny mé participantky se svěřily, že s rodiči komunikují denně, při čemž není podstatné povědět rodiči veškerý detail ze dne jejich dítěte, ale s citem vyhodnotit, jaká informace je podstatná. Takový podnět by se měl řešit okamžitě.

„...no dá se říct, že denně, ale samozřejmě, že neinformuju všechny rodiče o všech dětech každý den. Spíše je to takové jakože ten den se něco událo, co je potřeba těm rodičům sdělit, mmm, na co je potřeba je upozornit nebo je nějaká situace, která je potřeba s nimi řešit... Takže vidíme se vlastně denně se všema a se všemi rodiči, kteří tu přijdou, a řešíme to, co je aktuální...“ (UA)

Cecílie uvedla i to, o co se snaží při běžné komunikaci mezi učitelkou její mateřské školy a rodiči dětí. Jako učitelka s dlouholetou praxí se snaží podněcovat své mladší kolegyně, aby s rodiči řešily jen to, co je opravdu potřeba. Sdělit potřebné informace je zásadní, ale nic by se nemělo přehánět.

„...tak v tu chvíli, kdy to dítě přebíráte, tak ta komunikace vždycky nějaká proběhne, že, a když je potřeba, snažím se výst ty holky taky k tomu, aby zbytečně mezi těma dveřma, použiju to slovo, neklábosily...“ (UC)

„... ale zase zbytečně toho rodiče nepřetěžovat těma inrormacema... jo, mmm, každý den mu vzpomínat s čím si hrálo a proč si s tím hrálo a s kterýma dětma si hrálo, mmm, zvolit takovou nějakou nenásilnou formu, mmm, přirozeně... joo, mmm, jak to cítím, zbytečně to ne, nepřehánět...“ (UC)

Některé z dětí nemusejí vyzvedávat pouze rodiče, ale jiní členové rodiny. V tomto případě se snaží učitelka Dominika komunikovat s rodiči co nejčastěji, jak jen to jde. Pokud nastane problém, který je potřeba vyřešit, učitelka na něj upozorní rodiče a vyzve je k jeho řešení.

„...komunikujeme denně... v případě, že chodí třeba prarodiče nebo příbuzní, známí, tak se snažíme často, ale všechno, všechno se snažíme řešit hned. Pokud je nějaký problém nebo něco, tak třeba, já nevím, když maminka, víme, že celý týden nepřijde, tak třeba upozorníme, že bychom s ní rádi něco probrali, ...“ (UD)

Učitelka Blanka uvádí, že s rodiči komunikuje téměř každý den a to podle aktuální potřeby. Přestože je jejich mateřská škola vybavena kamerou, která pomyslně propojuje šatnu a třídu, takže ne vždy se s rodiči vidí osobně, sama vše potřebné řeší okamžitě. Stejný přístup ke komunikaci vidí i u rodičů, kteří neváhají a svěří se jí s jakýmkoliv problémem, který se týká dítěte.

„...já bych řekla, dá se říct, že, mmm... podle potřeby skoro každý den jako, mmm... Vlastně jsme v kontaktu s těma dětma, vlastně když odchází, mmm, děti, když ráno přichází, že, sice někdy třeba jenom zamávají, že, na kameru nebo tak, ale, ale zase když je potřeba, mmm, tak jdeme a s rodičama jako si všechno řekneme. Já si myslím, že sem přijdou rodiče a o všem řeknou, o každém problému, že, takže chtěou to řešit, chtěou vědět jako...“ (UB)

Učitelka Eva, kromě stručného popisu, jak vypadá běžná komunikace mezi ní a rodiči dětí, si ve výpovědi také pochvaluje, že je tato komunikace na dobré úrovni.

„...mmm, denně...no, ano, pozdravíme, teda aspoň já se teda pozdravím, vždycky něco s nima prohodím nebo takhle. Oni se někdy zeptají, tady ta komunikace s rodiči je dobrá...“ (UE)

5.4.2 Prostředky pro předávání informací

Výhodou mateřské školy, oproti jiným stupňům vzdělávání, je každodenní kontakt učitelek s rodiči, díky čemuž mezi nimi vzniká důvěrný vztah. Mateřská škola rodiče informuje o společných programech zejména prostřednictvím osobního kontaktu s učitelkou, ale také předáváním písemných informací přímo v budově školy nebo na webových stránkách. (Mertin, 2011, podle Tomášová, 2012)

Cesty k předávání informací mezi učitelkou mateřské školy a rodičem mohou mít různé podoby. Díky každodennímu kontaktu s rodiči vyplývá obrovský prostor pro osobní komunikaci. Jako zaběhlé a osvědčené se ukazují nástěnky. Některé z mateřských škol však nespolehnou jen na ně, ale informace zveřejňují i na internetových stránkách.

Není nad osobní kontakt. Všechny z mých participantek uvedly, že mateřská škola, ve které působí, pořádá informativní schůzky pro rodiče, na kterých je rodičům představen ředitelkou mateřské školy celoroční plán či školní vzdělávací program a jiné potřebné informace.

„...bývá taková zahajovací informativní schůzka na začátku školního roku, kde... paní ředitelka ten plán trošku jako představí, řekne, čeho se týká...“ (UA)

„...ona jim na těch třídních schůzkách řekne... vlastně hned v září se udělá třídní schůzka...“ (UB)

„... o celoročním plánu? No, tak samozřejmě na třídních schůzkách...to je jistý...“ (UC)

„...na úvodní schůzce v září představujeme vlastně školní vzdělávací program...“ (UD)

Jediná Eva uvedla, že za rok mají dvě třídní schůzky.

„...na začátku roku bývá schůzka třídní a tam se to vlastně řeší a to bývá ještě jedna, bývají dvě třídní schůzky za rok...“ (UE)

Nástěnka může pro někoho představovat klasický prostředek pro komunikaci mezi mateřskou školou a rodiči. Stále se na ni nedá dopustit a rodiče na ní najdou aktuální informace o dění v mateřské škole.

„...plus to mají na nástěnkách, mmm, takový plány bych řekla týdenní... Jo, kdy oni, mmm, ví, co vlastně v tom týdnu, jaký je téma...“ (UC)

Dominika uvedla, že informace z nástěnek jsou doplněny i o osobní komunikaci mezi učitelkou a rodičem.

„...a na nástěnce pro rodiče vlastně ve vstupu do mateřské školy... a jinak osobně...“ (UD)

Učitelka Adéla poukazuje na to, že nástěnka může být skvělý pomocník, pokud by rodič chtěl rozvinout činnosti z mateřské školy nebo si o nich s dítětem promluvit.

„...a o tom konkrétně, co děláme každý den, o tom se dozví z nástěnky v šatniče dětí, kde si můžou jednotlivé činnosti, které probíhaly každý den pročíst a můžou na to navázat a můžou si povídat doma s dětmi...“ (UA)

Informace o zápisu do první třídy jsou v tomto období velice podstatné. I ty mohou rodiče najít mimo jiné na nástěnce v mateřské škole.

„...my to tady vyvěšujeme každý rok, že bude zápis... míváme to vlastně na, vlastně tady na té nástěnce chodbě na té hlavní nástěnce...“ (UE)

Zápis do první třídy ale není otázkou jen mateřské školy, ale hlavně základní školy, na což poukazuje Blanka, která se domnívá, že tyto informace jsou rodičům poskytovány i od ní a mimo jiné i od samotného města, které informuje všechny občany prostřednictvím rozhlasu.

„...tak většinou se to hlásí i rozhlasem, si myslím, jako a, mmm, písemně se to dává vlastně... teď přemýšlím, na nástěnky určitě se to dává, že jako rodiče jsou informováni, já si myslím víceméně už z té školy aj, kdy probíhá zápis...“ (UB)

I mateřské školy musí jít s dobou, a proto mají své webové stránky, na kterých si rodiče mohou najít aktuální informace. S takovou komunikací má zkušenost Dominika. Na webových stránkách mateřské školy jsou každý měsíc zveřejňovány následující akce školy.

„...jinak průběžné akce každý měsíc zveřejňujeme průběžně na webových stránkách...“ (UD)

Eva také zmínila, že se webové stránky mateřské školy, ve které pracuje, průběžně aktualizují.

„... máme vlastně web, že internet, tam se to vlastně doplňuje...můžou se dočíst...“ (UE)

5.4.3 Naše dokumenty jsou vám otevřeny

Rodič by měl vědět od mateřské školy i to, jakým způsobem je jeho dítě vzděláváno. To se může dočíst i z dokumentů mateřské školy, které by měly být rodičům volně k dispozici.

„...rodiče mají možnost kdykoli do toho plánu se podívat, zkontrolovat... podívat se prostě, jestli podle něho postupujeme...“ (UA)

„...o celoročním ... to by spíš mohla říct paní ředitelka, že (smích) mmm, mají možnost nahlédnout...“ (UB)

Cecílie uvedla, že školní vzdělávací program je pro rodiče zpřístupněn přímo na hlavní chodbě mateřské školy, což jim umožňuje téměř neomezený přístup k tomuto dokumentu.

„... no plus mají tady vyvěšený šévépěčka... to je na hlavní chodbě...“ (UC)

Přestože rodiče tuto možnost mají, Eva popisuje, že ji doposud žádný z nich o tyto dokumenty nepožádal.

„...mají vlastně možnost nahlédnout tady do těch věcí... mmm, zatím teda mě ještě neoslovil nikdo, nevím, jestli paní ředitelku, že by to chtěl někdo jako vidět jo, že by nám tady chtěl nakouknout. Je to tady prostě tady ty věci jsou volně k nahlédnutí, můžou se na to rodiče podívat...“ (UE)

6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Poslední kapitola praktické části se věnuje shrnutí realizovaného výzkumu, ve kterém šlo o zjištění názorů učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy. Z analýzy získaných dat se vynořily 4 kategorie, které odpovídají na výzkumné otázky.

První kategorie **Rodič očima učitelky MŠ** pojednává o názorech učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy. Odpovídá tedy na hlavní výzkumnou otázku: Jaké jsou názory učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy? Z této kategorie vyvstalo 7 subkategorií. První z nich s názvem **Rodič jako osobnost** popisuje důležitost osobnosti rodiče, která má zásadní vliv na dítě. Druhá subkategorie **Nezastupitelná role rodičů** poukazuje na to, že před vstupem dítěte do základní školy je podle učitelek mateřských škol role rodičů opravdu důležitá a nepostradatelná. Tato subkategorie se týká jak domácí přípravě, na které často hodně záleží, ale i tomu, že rodič má konečné slovo v rozhodování o vstupu do ZŠ nebo odkladu povinné školní docházky. Třetí subkategorie je **Zvídavý rodič**. Tato subkategorie pojednává o tom, že se rodiče podle učitelek mateřských škol o své dítě před vstupem do základní školy zajímají. Oproti tomu čtvrtá subkategorie **Nezodpovědný rodič** je pravým opakem předchozí subkategorie. Ukazuje se, že existují i takoví rodiče, kteří se podle učitelek mateřských o své dítě před vstupem do základní školy příliš nezajímají a spoléhají na to, že dítě na vstup do základní školy připraví mateřská škola. Pátá subkategorie **Zkušený rodič**, popisuje, jak podle učitelek mateřských škol přistupují k přípravě dítěte na vstup do základní školy rodiče, kteří již mají nějakou zkušenost se ZŠ, což jsou ti rodiče, kteří již alespoň jedno dítě v základní škole mají. Tato životní etapa pro ně proto není úplně nová a kvůli tomu se k ní také tak staví. Šestá subkategorie s názvem **Socioekonomicky zatížený rodič** pojednává o tom, že podle učitelek mateřských škol je socioekonomický status významným faktorem při domácí přípravě dítěte na vstup do základní školy. Učitelky mateřských škol vypověděly, že v rodinách, kde je finanční situace opravdu špatná, není dobrá ani příprava dítěte na vstup do základní školy ze strany rodičů. Sedmá a poslední subkategorie **Rodič jako vzor** proti sobě staví dva rozdílné pohledy učitelek mateřských škol, které se navzájem prolínají. Na jedné straně z výpovědí vyplynulo, že rodiče s vyšším vzděláním svému dítěti mají co předat a při jeho přípravě na vstup do základní školy se snaží, aby bylo dítě adekvátně připraveno. Na druhé straně se ale učitelky mateřských škol setkávají i s případy, kdy je rodiče

překvapí v negativním slova smyslu, přičemž rodič s vysokým zděláním přivede do MŠ dítě, které často neumí činnosti, jež by ve svém věku už mělo zvládat. Překvapit můžou ale i rodiče, kteří mají minimální vzdělání, ale snaží se o své dítě pečovat, dostatečně se mu věnovat a připravit ho adekvátně na vstup do základní školy.

Druhá kategorie **Změna nejen pro dítě** v sobě pojí jak dítě a jeho rodiče, tak také 2 důležité instituce, kterými jsou mateřská a základní škola a odpovídá na výzkumnou otázku: Jaké změny jsou spojené s nástupem dítěte do základní školy? Z této kategorie vyvstaly 3 subkategorie. První z nich se nazývá **Příprava na změnu** a věnuje se tomu, jak se podle učitelek mateřských škol ke spolupráci MŠ a ZŠ staví rodiče. Subkategorie **První třída na nečisto** pojednává o tom, v čem je taková spolupráce pro dítě prospěšná a poukazuje na to, že díky ní má dítě možnost se se ZŠ seznámit a dokáže si tak představit, co ho čeká. Poslední subkategorii je **Velký krok v životě dítěte**, která pojednává o velké změně, která se týká dítěte, ale i jeho rodičů, při přechodu z mateřské do základní školy.

Třetí kategorie **Učitelka a její role** charakterizuje role učitelky, které ovlivní jak dítě před vstupem do ZŠ, tak i jeho rodiče. Jak dokáží učitelky mateřských škol v těchto rolích vystupovat, může mít vliv na to, jak na ni budou rodiče pohlížet a jak ji budou respektovat v tomto zásadním období. Tato kategorie odpovídá na výzkumnou otázku: Jaká je role učitelky mateřské školy v přípravě dítěte na vstup do základní školy? Vyvstaly z ní 2 subkategorie. První z nich je **Učitelka v roli jedinečné osobnosti** popisující učitelku MŠ v roli osobnosti, odborníka, diagnostika, přirozené autority a matky. Druhá subkategorie **Učitelka v roli rádce** pojednává o radách učitelek mateřských škol pro rodiče, podle kterých by své dítě do ZŠ připravovali efektivně.

Čtvrtá a poslední kategorie s názvem **Informovaný rodič, chápající rodič** pojednává o způsobu spolupráce a komunikace mezi učitelkou mateřské školy a rodičem dítěte předškolního věku před vstupem do ZŠ. Odpovídá tedy na výzkumnou otázku: Jak jsou rodiče informováni před nástupem dítěte do základní školy od učitelek mateřských škol? Vyvstaly z ní 3 subkategorie. První z nich, **Všeho s mírou a ve správný čas**, poukazuje na způsob komunikace, která by měla probíhat ve vhodný čas, a informace, které jsou předávány, by měly být opravdu zásadní. Druhá subkategorie **Prostředky pro předávání informací** popisuje využívané prostředky pro předávání informací, kterými jsou osobní setkání, nástěnka a webové stránky. Poslední subkategorie **Naše dokumenty jsou vám otevřeny** pojednává o možnosti volně přístupných dokumentů mateřské školy pro rodiče, jako na příklad ŠVP.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI MATEŘSKÝCH ŠKOL

Na základě polostrukturovaných interview s učitelkami mateřských škol byly vybrány důležité body, ve kterých se odrážejí doporučení učitelek mateřských škol pro rodiče dítěte před vstupem do základní školy. Tato doporučení mohou pomoci rodičům s dítětem předškolního věku, ale mohou být nápomocná i učitelkám mateřských škol.

Uvědomit si důležitost rodičovské role

Při rozhodování o vstupu do ZŠ nebo odkladu školní docházky mají rozhodující slovo rodiče, proto by rodiče měli vědět, že jsou pro dítě nepostradatelní a v tomto případě rozhodují o významném mezníku jak v životě dítěte, tak v jejich a v životě celé rodiny.

Nespoléhat pouze na MŠ

Uvědomit si, že „opakování je matka moudrosti“ a na to myslet i při přípravě dítěte do základní školy. Rodiče by neměli spoléhat na to, že dítě pouze díky mateřské škole dosáhne adekvátní úrovně pro zvládnání školní docházky. Měli by proto s dítětem sami procvičovat věci, které dítěti dělají problém, např. pokud má dítě logopedické vady.

Uvědomit si skutečnou funkci MŠ

Rodiče by neměli podceňovat důležitost MŠ, která neslouží pro odložení dětí. Učitelky mateřských škol nemají za úkol je hlídat, ale vychovávat a vzdělávat.

Využít předchozí zkušenosti ku prospěchu dítěte

Pokud mají rodiče zkušenost se ZŠ od staršího sourozence dítěte, tedy pokud jejich starší dítě již nastoupilo do ZŠ, měli by to brát jako určitou výhodu. Tuto zkušenost by měli využít ku prospěchu dítěte a vyhnout se tak chybám, které nastaly u staršího dítěte.

Věnovat se dětem

Rodiče by si na dítě měli udělat čas a věnovat se mu, protože to, že dítě posadí k tabletu nebo počítači, nenahradí jejich rodičovskou péči a zájem. Místo sledování televize by se mohli vrátit ke čtení knih.

Rodiče by se také měli věnovat dítěti, co se týče komunikace. K mluvení by měli využívat každé možné chvíle.

Zajímat se o své dítě

Před nástupem do ZŠ by měl rodič vědět, co jeho dítě zvládá a v čem má ještě mezery. Proto by se měl přiměřeným způsobem informovat o svém dítěti od učitelek MŠ. Poslední rok před nástupem do ZŠ se zajímat o dítě hned od září.

Jít dítěti příkladem

Každý rodič by se měl snažit předat dítěti to nejlepší ze sebe, pozitivním způsobem ovlivnit jeho názory, návyky, chování, atd. Rodič je pro dítě vzorem, podle kterého bude přistupovat k životu, proto by se každý z nich měl snažit o to, aby byl co nejlepším vzorem i v souvislosti s jeho socioekonomickým statusem a vzděláním rodičů. Pokud socioekonomický status a vzdělání rodičů není vysoké, přesto i tací se můžou alespoň snažit o to, aby mělo jejich dítě větší šance do života, než měli oni.

Dbát na rady odborníka

Rodič by si měl uvědomit, že učitelka mateřské školy je odborník ve své profesi. Při něčem tak zásadním, jako je rozhodování o vstupu dítěte do ZŠ, by měl přihlídnout k jejímu názoru a nahlížet na něj jako na názor odborníka, pro kterého jsou tyto věci součástí pracovní náplně.

Naslouchat učitelkám MŠ

Učitelky v MŠ by si rodiče neměli pouze vyslechnout, ale měli by jim skutečně naslouchat.

Jednotný styl výchovy

Snažit se o to, aby rodiče při výchově fungovali jako jednotný tým. Předem by se měli domluvit na totožném výchovném postupu.

Seznámit se se ZŠ

Pokud rodiče a hlavně dítě mají možnost seznámit se se základní školou dříve, než první školní den, měli by jí určitě využít. Můžou využít na příklad dnů otevřených dveří nebo přípravných kurzů, na kterých se dítě seznamuje nejen s prostředím, ale i se způsobem práce v ZŠ. Pro dítě se tak stane ZŠ reálným místem a bude vědět, co si pod ním má představit.

Těšit se na školu společně s dítětem

Děti si vytváří představy o škole podle toho, co o ní slyší. Rodiče by o ní měli mluvit v pozitivním slova smyslu a rozhodně by dítě neměli školou strašit. Dítě by se jí kvůli tomu mohlo začít bát.

Připravit se na změnu režimu

Nástupem do základní školy začíná pro dítě, ale i pro jeho rodiče nová etapa života, s kterou se pojí i obrovská změna režimu. Na tu by rodiče měli své dítě připravit doma a upravit mu režim tak, aby pro něj nástup do ZŠ nebyl šok.

Dítě by mělo být vedeno k respektování pravidel, cílevědomosti a měly by na něj být kladeny požadavky přiměřené věku.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala rolí rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy. Teoretická část, která se skládá ze tří kapitol, měla za cíl sumarizovat poznatky o školní zralosti a připravenosti. První kapitola se věnovala školní zralosti a školní připravenosti. Byly zde rozděleny jejich oblasti a také popsána školní nezralost a nepřipravenost. Druhá kapitola pojednávala o současné rodině a dítěti předškolního věku. Třetí kapitola se zabývala vstupem dítěte do základní školy. Byla v ní popsána mateřská škola, základní škola a zápis dítěte do základní školy.

Praktická část osvětluje celý výzkum kvalitativního výzkumného designu, ve kterém bylo realizováno pět polostrukturovaných interview s učitelkami mateřských škol. Jeho hlavním cílem bylo popsat názory učitelek mateřských škol na roli rodičů v přípravě dítěte na vstup do základní školy. Výzkum byl nejprve charakterizován, byly stanoveny hlavní a vedlejší výzkumné otázky a hlavní a vedlejší výzkumné cíle, následovalo popsání zpracování výzkumných dat a charakteristiky výzkumného vzorku. Další kapitola praktické části je věnována interpretaci výzkumného šetření. Z analýzy polostrukturovaných interview se vynořily 4 kategorie, kterými jsou: Rodič očima učitelky MŠ, Změna nejen pro dítě, Učitelka a její role a Informovaný rodič, chápající rodič. V následující kapitole byly shrnuty výsledky výzkumu. Jsou zde popsány jednotlivé kategorie a jejich subkategorie, které se vynořily z analýzy dat. Díky těmto vzniklým kategoriím byly zodpovězeny všechny výzkumné otázky, které byly na začátku výzkumu položeny. Z výsledků vyplývá, že učitelky mateřských škol pohlížejí na rodiče jako na osobnost, která má v rámci přípravy svého dítěte na vstup do základní školy nezastupitelnou roli. Tato role je však ovlivněna zájmem rodiče o dítě, jeho předchozími zkušenostmi, finanční situací v rodině a v určitých případech i vzděláním rodičů. V poslední části praktické části bakalářské práce jsou nastíněna doporučení pro praxi. Jsou zde tedy popsána doporučení pro rodiče dítěte před vstupem do základní školy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Bednářová, J., & Šmardová, V. (2011). *Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Competer Press.
2. Bempechat, J. (2018). *The case for (quality) homework – Why it improves learning, and how parents can help*. *Education Next*, 19(1), 66-73.
3. Burger, K. (2013). *Early Childhood Care and education and equality of Opportunity: Theoretical and empirical perspectives on social Challenges*. Wiesbaden: Springer VS
4. Cajthamlová, K. (2017). *Abeceda moderního rodiče*. Praha: Vyšehrad.
5. Epstein, J., L. (2011). *School, family, and community partnerships: preparing educators and improving schools*. Boulder. USA: Westview Press.
6. Franclová, M. (2013). *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada.
7. Gavora, P. (2008). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Bratislava: Univerzita Komenského.
8. Gillernová, I., & Mertin, V. (2010). *Psychologie pro učitelky MŠ*. Praha: Portál.
9. Holeček, V. (2014). *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada.
10. Chrástka, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada.
11. John, O., P., Robins, R., W., & Pervin, L., A. (2008). *Handbook of personality: Theory and research*. New York: The Guilford Press.
12. Jucovičová, D., & Žáčková, H. (2015). *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Praha: Grada.
13. Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2010). *Předškolská a elementárna pedagogika*. Praha: Portál.
14. Košťátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola. Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada.
15. Knotová, D. (2014). *Školní poradenství*. Praha: Grada.
16. Kutálková, D. (2014). *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Praha: Grada.
17. Majerčíková, J. (2012). *Rodina s předškolákem*. Bratislava: Univerzita Komenského.

18. Majerčíková, J. (2017). *Odklad povinné školní docházky v perspektivě učitelek mateřských škol*. 11 (1), 9-30.
19. Marksová – Tominová, M. (2009). *Rodina a práce – jak se sladit a nezbláznit se*. Praha: Portál.
20. Nádvorníková, H. (2017). *Připravenost dítěte na vstup do základní školy (a co pro její optimální úroveň mohou mateřské školy udělat)*. In J. Bednářová, E. Dandová,
21. J. Kratochvílová, H. Nádvorníková, Z. Syslová & L. Šulová. (2017). *Školní zralost a její diagnostika*. (s. 11 – 24). Praha: Raabe.
22. Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
23. Otevřelová, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál.
24. Peckham, K. (2017). *Developing School Readiness: Creating Lifelong Learners*. London: Sage Publications Ltd.
25. Syslová, Z., & Kratochvílová, J. (2017). *Pedagogická diagnostika v práci učitele mateřské školy*. In J. Bednářová, E. Dandová, J. Kratochvílová, H. Nádvorníková, Z. Syslová & L. Šulová. (2017). *Školní zralost a její diagnostika*. (s. 93 – 136). Praha: Raabe.
26. Špaňhelová, I. (2009). *Komunikace mezi rodičem a dítětem*. Praha: Grada.
27. Šporclová, V., & Šulová, L. (2014). *Školní zralost*. In L. Šulová et al. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*.(s. 88 – 103) Praha: Wolters Kluwer.
28. Šulová, L. (2014). *Nástup do školy jako významný vývojový mezník pro další psychický vývoj dítěte*. In L. Šulová et al. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*.(s. 17 – 22) Praha: Wolters Kluwer.
29. Šulová, L. & Havlíková, K. (2014). *Příprava dětí na školu ze strany rodičů před nástupem do školy*. In L. Šulová et al. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*.(s. 59 – 70) Praha: Wolters Kluwer.
30. Šulová, L., & Tomanová, K. (2014a). *Adaptace na školu*. In L. Šulová et al. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*.(s. 114 – 124) Praha: Wolters Kluwer.

31. Šulová, L., & Tomanová, K. (2014b). *Součinnost školy, rodiny a dítěte*. In L. Šulová et al. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*.(s. 125 – 143) Praha: Wolters Kluwer.
32. Švaříček, R., Šed'ová, K. et al. (2010). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
33. Tomášová, A. (2012). *Mateřskou školou ke školní připravenosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta.
34. Vališová, A., Kasíková, H. et al. (2011). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd. a tak dále

MŠ Mateřská škola

např. na příklad

UA učitelka Adéla

UB učitelka Blanka

UC učitelka Cecílie

UD učitelka Dominika

UE učitelka Eva

ZŠ Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Ukázka otázek pro interview

Příloha P II: Ukázka transkripce rozhovoru

PŘÍLOHA P I: UKÁZKA OTÁZEK PRO INTERVIEW

1. Jak ve vaší mateřské škole podporujete přípravu dítěte na vstup do základní školy?
2. Zajímají se rodiče o přípravu dítěte na vstup do základní školy?
3. Jak se podle Vás staví k přípravě dítěte na vstup do základní školy rodiče s jedním dítětem a jak rodiče s více dětmi?
4. Jakým způsobem podle Vás ovlivní přípravu dítěte na vstup do základní školy vzdělání rodičů?
5. Jakým způsobem dbají rodiče na vaše rady a doporučení ohledně přípravy dítěte na vstup do základní školy?
6. Jak často komunikujete s rodiči?
7. Jakým způsobem informujete rodiče o celoročním plánu vaší mateřské školy?
8. Jakým způsobem informujete rodiče o zápisu dítěte do 1. třídy základní školy?
9. Spolupracujete s nějakou základní školou, do které děti nastoupí?
 - Jaký má tato spolupráce podle Vás přínos pro dítě?
 - Jak se k této spolupráci podle Vás staví rodiče?
10. Jaké jsou podle Vás nejčastější problémy dětí při přechodu z mateřské školy do základní školy?
11. Jaká opatření pro rodiče byste navrhovala, aby byla příprava dítěte na vstup do základní školy co nejvíce efektivní?

PŘÍLOHA P II: UKÁZKA TRANSKRIPCE ROZHOVORU

T: Mhm, dobře... a jak se k této spolupráci podle vás staví rodiče dětí?

D: Jo oni to vítají. Já si myslím, že to vítají, že jsou rádi, že, že prostě půjdou se podívat do té první třídy. Oni o tom básní vždycky ty děcka, že... jdeme se podívat do prv, a někdo tam má sourozence, že, tak vlastně ještě taky vždycky upozorňuje, já tam mám sestru, já tam mám bráchu, že, takže prostě jsou rádi. Já si myslím, že rodičům to určitě nevadí, já si myslím, že to je spíš jako plus

T: Mhm... tak dobře... jaké jsou podle vás nejčastější problémy dětí při přechodu z mateřské školy do základní školy?

D: Noo, já si myslím, že tam je nějaký v jídel, v jídelně, že tam mají nějak ten systém jiný, že tam vlastně už jsou na nějaké ty čipy

T: Mhm

D: Nebo něco, že, což my jim tady ve školce vlastně neukážem, neumožníme, že... tady vlastně vydává jídlo paní ta, školnice, že vlastně, a... a prostě co je potřeba, tak jim pomůžem, že, a tam je to už... vím že děcka většinou z toho mají nejhorší takový zážitky, že si myslím, že, že prostě, že tam musí si to tím čipem a teďka tam mají ten táček, dostanou ten táček jak v jídelně, že, a že tam toho mají moc na tom táčku, tady si nosili třeba jenom polívku nebo jenom druhý, že, takže jako tady s tím vím, že vždycky říkají, že to je problém, že... teď ty porce sněst a to aaa potom... v čem ještě je problém...noo, jako než si zvyknou na ty povinnosti, že, rodiče většinou říkají, že toho mají hodně, že jsou z toho ty děcka unavený, že

T: Mhm

D: Paní učitelka to na ně naválí, prostě ty úkoly, protože tady vlastně úkoly nedostávaly, že, dom, že... tady jsme jim maximálně řekli, třeba na podzim doneste jabko, hrušku, že, a to měli jak když za úkol a prostě donesli, že, ale, ale jako tam mají fakt denně těch úloh a rodiče říkají, že jsou z toho unavení

T: Mhm

D: Třeba ty děcka, že, vyčerpání, takže jako než si zvyknou na ty povinnosti, tak si myslím, že jim to dá zabrat těm děčkám jakože... no tak to aspoň rodiče nám říkají no, ale jako nikdo, jako prostě jak je ta otázka, že prostě nejčastější problémy dětí, to by spíš věděla paní učitelka v základní škole, jako co jim tam až tak dělá problémy, že... noo jako já vím jak to vnímají ty děcka, vím, že vždycky říkají, my už si musíme sami nosit jídlo, že... to je náročné, tak to třeba vím no, ale určitě zas něco jiného by řekla paní učitelka

v první třídě, že... ona by řekla třeba... jako nám říkají, že jsou děcka připravený... jo, já nevím jak je to, když přijdou z jiné školky, že, ale nám říkají, že vlastně ty děcka umí mmm, se hlásit, umí třeba mmm, hudebku, že, jako zpívat, že, umí prostě... mají tam tu pozornost, je tam ta kázeň, že kolikrát aj

T: Mhm

D: Aaa třeba z jiné školky ty děcka někdy, nebo tak, tak nám to říká ta první třída, jo, že prostě mmm, toto neumí, že, ty děcka, my to vidíme i v divadle, jo že jdeme třeba kolikrát s děckama do divadla a naše děcka sedijou a vijou, že jsou na divadle, jsou na to připraveni

T: Mhm

D: Jsou tam v klidu a za vama, co se děje, to je někdy sodoma gomora jako a prostě (smích)

T: (smích)

D: Takže není to školka od školky, že... je to učitelka od učitelky zase jak si to kdo udělá, tak to má, že

T: Jo jo jo

D: Takže jako my jsme spíš víceméně jako vždycky chválení, že ty děcka prostě fakt umí, já vím, že aj letos rodiče jako chodili, že paní učitelka je spokojená, že děcka jsou připravení, že, někteří už uměli aj číst, což jako je tady neučíme, ale, ale prostě jako fakt byli takoví vnímaví, šikovní, jo, mmm, takže my s tím nemáme problém, jako že by tam měli až nějaký takový problémy...

T: Dobře

D: Musí být, někdo, třeba je slabší, potřebuje třeba větší, víc procvičovat, že, takže samozřejmě to už je potom zase individuální, že, a děcka se musí, s děckem se musí sedět prostě a... číst, že, nebo prostě psát, že, počítat, to je jasný...

T: Mhm...jo...jaká opatření byste navrhovala, aby byla příprava dítěte na vstup do základní školy co nejvíce efektivní?

D: Opatření?

T: Nebo nějaké doporučení třeba.

D: Tak určitě můžou navštívit tady, mmm, teďka co je ten kurz, toho, předškolák, že, to vím, že rodiče někteří to přivítali, tak... ale zase jsou rodiče, kteří tam s tím děckem vůbec nepůjdou, že, takže... nebo prostě vidijou jako nějaký papír jsme rozdali prostě, že aaa, a nepůjdou a z toho jsou rodiče, kteří ten zájem mají a říkají, teď bude probíhat ten předškolák a nebude se nám to krýt s tou angličtinou a prostě už je vidět, že reagují, že vnímají, že to budem muset asi nějak posunout nebo něco, aby to stíhali, takže, mmm... co

bych navrhovala, no jaký opatření (smích) přemyslím, jako aby se určitě šli do té školy, si to zkusit, že, s těma děčkama, noo aaa... aby se věnovali možná... rozvoji komunikace, protože tam vlastně někteří třeba špatně mluví, ty děčka aaa i když my to tady procvičujeme, že, tak si myslím, že mohli třeba rodiče i do té logopedie s ním chodit, sami jako něco s tím dítětem a nedělají to, že, třeba... já jako matka, určitě když by moje děčko tak mluvilo, tak bych, mmm, nespolíhala jenom na tu školku, že tady se to, ale prostě sama bych měla zájem s ním doma mluvit, že, a prostě aby to teď zvládl, protože pak slyší jiný slovo než se vlastně píše, že

T: Mhm

D: Takže, aby vlastně si uvědomili, jestli jsou samostatní, že... protože tomu děčku nejvíc pomůžou tím, že to děčko je samostatný, že, soběstačný, že, že vlastně se umí najest, že, oblíct, zapnou to a prostě, aby potom v té škole nemělo stres, že, paní učitelka řekne tak, jdeme z budovy do budovy nebo něco, že, a teď děčko když má problém, že, tak ho to stresuje, že, zbytečnej stres navíc...

T: Jo

D: Takže spíš tak jako v klidu s tím děčkem... nechat ho samostatně pracovat asi noo a dávat mu možná aj nějaký úkoly... aby něco splnilo, že, že aby třeba maminka třeba řekla, já nevím, dvě věci najednou, že třeba, mmm, já nevím, dones, mmm, dones koš a nasbírej do něho jabka, třeba jo teď mě napadá

T: Mhm

D: jo prostě, aby splnilo dvě úkoly najednou, jo nebo třeba, mmm, přines nůžky a vystříhni tady ten obrázek, že třeba, aby prostě vnímalo, že těch úkolů může být víc, že, pak to nalep třeba na papír, jo aby splnilo vlastně to co se mu říká, aby vnímalo nejenom třeba běž dom, běž do školy, že ale prostě, když je tam těch úkolů víc v té větě, tak aby prostě zareagovalo a fakt to všechno zvládlo... vlastně o tom je ta, že trénují vlastně, mmm, jak když tu, jak se to říká... teď mě nenapadá slovo spávně... jak když aj trpělivost, ale prostě aj tu píli, že, že to děčko a nebo vlastně aby to dotáhlo až do konce, že ten... výsledek

T: Mhm, jo jo

D: Pak to je důležité pak do školy, že, tam paní učitelka zadá úkol a prostě, mmm, to děčko by mělo zareagovat a snažit se to splnit, že... v rámci svých možností no...

T: Mhm

D: Což taky rodiče třeba neví, že, mluví doma, mmm, a posazují děčko k televizi, k počítači, že, prostě a... no někdy to tak je no (smích) v dnešní, my jsme to třeba nezažili, že, my jsme počítač, mobily neměli, že, takže za nás to tak nebylo, my jsme právě museli

reagovat tady na toto, že, když nám řekli třeba odpoledne, mmm, zatop, než půjdeš někde, že, a prostě udělej to a to, tak my jsme to prostě v té hlavě museli mět a museli jsme to plnit, že, dneska prostě vy pokud jim to nenapíšete esemeskou nebo nezavoláte mobilem, tak to není, že...

T: Jo (smích)

D: To je (smích) hrozný, že

T: Tak je to jinačí asi no

D: Je to jiný no, oni jinak komunikují, takže, to, to spíš bych řekla, ať od toho upustí, ty rodiče, ať prostě, mmm, se snaží, mmm, komunikovat s tím děckem co nejvíce doma

T: Mhm

D: Že, ne prostě přijít z práce a ježiš já su unavená, běž si hrát, že to je takový jako prostě nedá, nedá matka tomu dítěti tu komunikaci, že vlastně, kterou potom potřebuje využít

T: Jo jo jo

D: No co nejvíce prostě mluvit s těma děckama doma, že, říkat si, co bylo ve škole, jako ve školce, že, tady, že, co jste dělali, aby to děcko dokázalo vlastně o tom, mmm, povykládat, že, protože, mmm, potom přijde ze školy a má říct, jaký má dělat úlohy a co po nich paní učitelka chtěla a nedokáže to říct, že, třeba

T: Mhm

D: Takže, tak je to asi o tom, co nejvíce komunikovat, komunikovat s tím dítětem, no... jako nebylo by to špatný, no, ale rodiče takový nejsou, že... prostě dělají si pak, si k počítači zalezou a majou práci, já mám práci, že, nebo rychle napíšou úkol a tím to pro ně hasne, že

T: Mhm

D: A děcko zase, běž si dělat svoje, že, takže... aj třeba k tomu čtení se vrátit, že, dneska málo se čte, že, pouští se televize...

T: Takže trávit s těmi dětmi takto více času, jo?

D: Více času, no... jako a to taky každéj nedělá, že v dnešní době

T: Mhm

D: A zas když mají starší sourozence, tak je pravda, že kolikrát říkáme, že tak je to poznat, že má staršího, že se věnujou, třeba ti starší a nebo to od nich třeba odkouká to děcko, že, a tak je to taky dobře, no... je poznat když se maminka věnuje fakt tomu děcku a tam s ním zajde a má přehled, že, o tom to děcko, co vidělo, kde bylo, kolikrát se nám stane, že děcka někam jedou autem... že rodiče je naloží do auta a děcka přijdou a řeknou, my jsme byli na

bazéně a řeknem a kde jste byli na bazéně, že, a děcka neví, jestli byli v Hranicích nebo, protože oni to vůbec neví, jo, že

T: Mhm, jo

D: Že prostě ti rodiče s nima ani v tom autě nekomunikují, jo, že třeba by řekli, mmm, jedeme teďka do Hranic, třeba aaa jedeme na bazén, jo, třeba, ale prostě to děcko fakt neví, ono přijelo někde autem, teď si někde zaplavalo a vůbec neví, kde bylo to děcko, tak je vidět, že moc s tou maminkou tam, nějak, nějaká ta komunikace neproběhla, že, takže není špatný třeba i v tom autě využívat ty chvílky, jo že třeba, mmm, když teda ten rodič už nemá doma čas, že, tak v tom autě přece, jo, může mluvit s tím děckem, že jéé divej, na tom poli jsem srnky, joo, tak prostě je, tam je ta dopravní značka, že, a může prostě ta maminka i reagovat, ale oni to nedělají rodiče, že... prostě naložijou děcka do auta a jede se...

T: Mhm, tak jo

D: Tam bude asi největší kámen úrazu ta komunikace, že

T: Joo

D: Jako prostě, mmm, v dnešní době, no, že, jak mají všichni ty mobily a too, všechno nahrazuje tady totu péči, že... což není dobře, že...

T: Mhm, tak chtěla byste k tomu ještě něco dodat?

D: Teď zrovna... mě nic už k tomu...

T: dobře, já myslí, že mám takhle všechno... tak Vám teda moc děkuju